

บทที่ 5

สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของผู้ประกอบการ ธุรกิจหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินจังหวัดเชียงใหม่

จากการรวบรวมข้อมูลทั้งการสำรวจลงพื้นที่และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินจังหวัดเชียงใหม่ที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย เรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้เรียบเรียงตามเนื้อหา ดังนี้

1. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์
2. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินสล่าอองค์ แสงมณี
3. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์
4. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณเจริญ บุญตัน
5. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณอภาพร พริ้งเก้
6. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณคูสัต โอบา
7. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณเสนีย์ ไชยรัมย์
8. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณมานพ ชัยแก้ว
9. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณชลกาล สัตว์ต่อชาติ
10. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณเอกชัย ถวิลวิศาล
11. ขั้นตอนการผลิตหัตถกรรมงานเครื่องเงิน

1. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณทองยนต์นั้น ทางคณะผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงการดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

1.1 ประวัติของคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์

คุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์ อายุ 60 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 1 ซอย 7 ถนนสวนดอก ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินมากกว่า 20 ปี มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน คือ คุณทองยนต์ สามี และบุตรอีก 2 คน รายได้หลักของครอบครัว คือ การทำเครื่องเงิน จุดเริ่มต้นที่ทำให้คุณทองยนต์สนใจในงานหัตถกรรมเครื่องเงิน เริ่มจากคุณทองยนต์ได้ไปเห็นวิธีการทำเครื่องเงินจากญาติพี่น้อง และเกิดความสนใจในการทำเครื่องเงินและคิดที่จะศึกษาการทำเครื่องเงินเพื่อที่จะนำมาประกอบเป็นอาชีพหลักให้กับครอบครัว

1.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์ มีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินมากกว่า 20 ปี จากการผลิตเครื่องเงินที่มีความหลากหลาย และสวยงาม เป็นที่ชื่นชอบของชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้หัตถกรรมเครื่องเงินของคุณทองยนต์ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน ประกอบกับประสบการณ์ทำงานหัตถกรรมกว่า 20 ปี สามารถเป็นเครื่องยืนยันความเชี่ยวชาญในการทำเครื่องเงินของคุณทองยนต์ได้เป็นอย่างดี

1.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

ถ้ากล่าวถึงต้นกำเนิดการทำเครื่องเงินของคุณทองยนต์ก็ต้องย้อนกลับไปในปี 20 ปีที่แล้วที่คุณทองยนต์ได้เริ่มต้นการทำเครื่องเงินมาจากญาติพี่น้อง ซึ่งในสมัยนั้นเครื่องเงินเป็นที่นิยมมากทำให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป คุณทองยนต์เองก็ได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่หัตถกรรมเครื่องเงิน โดยการจัดแสดงวิธีการทำเครื่องเงินให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ที่สนใจได้ชม และรับรู้ว่าจะได้เครื่องเงินออกมาแต่ละชิ้นนั้นช่างต้องมีความชำนาญมาก ถึงจะผลิตเครื่องเงินให้มีความประณีตและสวยงาม แต่ในปัจจุบันหัตถกรรมเครื่องเงินได้มีการเสื่อมถอยลงไปทุกที เนื่องจากเด็กและเยาวชนรุ่นหลังไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องของหัตถกรรมเครื่องเงินเท่าที่ควร จึงทำให้ในปัจจุบันนี้หาช่างฝีมือที่มีความชำนาญในการทำเครื่องเงินได้ยาก แต่ในส่วนของคุณทองยนต์เองก็ยังคงจะอนุรักษ์และสืบสานศิลปะการทำเครื่องเงินต่อไปเพื่อเก็บรวบรวมความรู้ไว้ให้แก่รุ่นลูกหลานได้รักษาไว้ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

ในปัจจุบันคุณทองยนต์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินที่กำลังจะสูญหาย ทำให้คุณทองยนต์ได้สืบทอดงานหัตถกรรมท้องถิ่นไว้ รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจด้านการทำเครื่องเงิน เพื่อรักษาให้เป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมเครื่องเงินไว้ให้อันล้ำค่าเหล่านี้ไม่ให้สูญหายไปและยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาสำหรับลูกหลานให้ได้เรียนรู้สืบต่อไปอีกด้วย

1.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์

ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ในส่วนตัวของคุณทองยนต์เองก็เห็นด้วยกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว นอกจากนี้ที่จะนำเอาแนวทางและหลักการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับตนเองและครอบครัวแล้ว คุณทองยนต์ยังได้นำแนวทางการดำเนินชีวิตมาสอนลูกหลานให้รู้จักดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน นับเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวและชุมชน

1.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น คุณทองยนต์กล่าวว่า ตนเองสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการทำเครื่องเงิน และจำหน่ายเครื่องเงิน เมื่อยี่สิบกว่าปีก่อนหน้านี้ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินของชุมชนวัวลายได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับอย่างมากของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่และมักจะมาแวะซื้อเครื่องเงินกลับไปใช้เอง หรือซื้อกลับไปเป็นของฝาก ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินส่วนใหญ่ที่คุณทองยนต์ผลิตจะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หนึ่ง แบบที่ใช้ในงานประเพณีวัฒนธรรม เช่น สลุง (ขันเงิน) แบบที่สอง คือ เครื่องประดับเงิน เช่น สร้อยคอ กำไล แหวน ต่างหู กระเป๋า เป็นต้น

ปัจจุบันเมื่อสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เฟื่องฟูเหมือนเช่นเคย รายรับลดลง รวมไปถึงยอดการสั่งซื้อ สั่งจ้างก็ลดน้อยลงเช่นกัน ทำให้คุณทองยนต์มีวิธีการเพื่อรองรับสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอยลง โดยได้น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนและครอบครัวได้เป็นอย่างดี

1.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

คุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำเครื่องเงิน ได้ริเริ่มผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เพราะมีความสนใจในงานหัตถกรรมเครื่องเงิน และได้เริ่มประกอบอาชีพการทำเครื่องเงินตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งมีร้านจำหน่ายเป็นของตนเองชื่อว่า ร้านเงินทองยนต์ ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 ร้านเงินทองยนต์ ถนนวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารธุรกิจของคุณทองยนต์นั้น ทางผู้วิจัยได้อธิบายการจัดการธุรกิจที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการจัดการด้านสถานที่การผลิต (ทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์, 2553 : สัมภาษณ์) ดังนี้

1.7.1 การจัดการด้านการตลาด

คุณทองยนต์ และสมาชิกภายในครอบครัว มีวิธีการจัดการด้านการตลาดโดยเริ่มจากการนำผลิตภัณฑ์ วางจำหน่ายที่ร้านของตนเอง และการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ทางเว็บไซต์ของตนเองคือ www.thongyonsilver.com หรือทางเว็บไซต์ของไทยตำบลคอกท่อมโดยคุณทองยนต์จะนำสินค้าที่มีความหลากหลายมาจัดแสดงเพื่อให้ลูกค้ามีทางเลือกในการซื้อสินค้า ปัจจุบันคุณทองยนต์มีร้านจำหน่าย 1 ร้าน และมีการจำหน่ายผ่านทางเว็บไซต์ด้วย เพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้าที่สนใจในสินค้าของคุณทองยนต์อีกทางหนึ่งด้วย

1.7.2 การจัดการด้านการผลิต

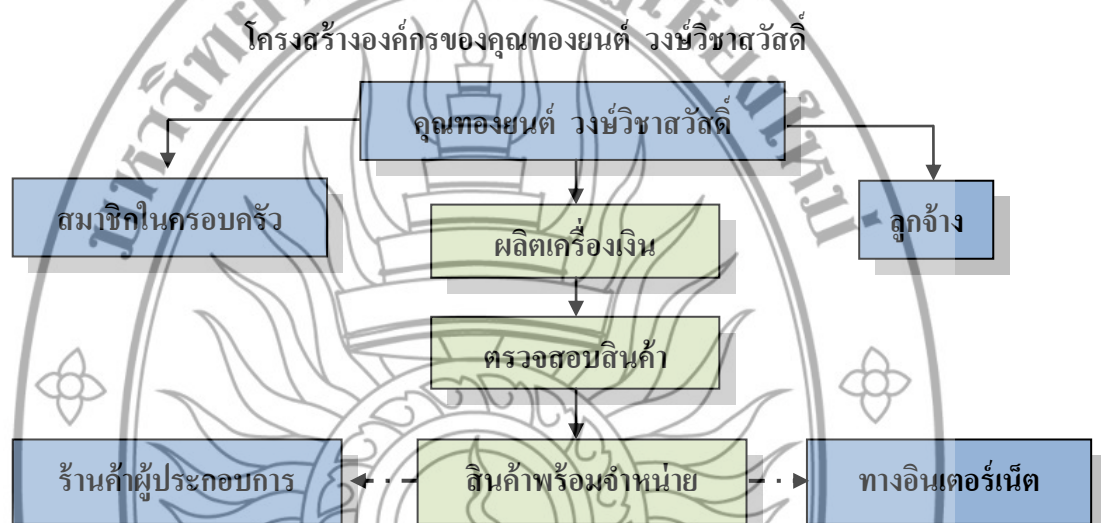
ในด้านการผลิตนั้น คุณทองยนต์ได้มีการจัดการการผลิตอย่างเป็นกระบวนการ คือ การเลือกซื้อวัตถุดิบ (เม็ดเงิน ชื้อมาจากร้านขายทอง, และได้จากเงินเก่าที่มีลูกค้านำมาขายให้) การผลิตเครื่องเงินคุณทองยนต์ จะผลิตตามแบบที่ตนคิดเอง และผลิตตามแบบของผู้อาจารย์ด้วย ในด้านของการทำงานจะทำทั้งวันที่ร้าน ซึ่งเป็นทั้งแหล่งผลิตสินค้าและจำหน่ายสินค้าด้วย การผลิตสินค้านั้นจะผลิตอย่างรอบคอบ และไม่เน้นการผลิตจำนวนมาก เพราะการทำเครื่องเงินเป็นงานที่มีความประณีตและละเอียดอ่อนมากบางชิ้นอาจต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน บางชิ้นก็ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับชิ้นงานแต่ละชิ้นการบริหารจัดการกลุ่ม แบ่งสมาชิกกลุ่ม ได้ตารางที่ 5.1 ดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์

ประเภทสมาชิกกลุ่มของคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณทองยนต์)	1
สมาชิกภายในชุมชน (ลูกจ้าง)	2
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	2
รวม	5

ตารางที่ 5.1 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มของคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์
ที่มา : ทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์, 2553: สัมภาษณ์

เงิน นับเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเครื่องใช้สำหรับงานประเพณีที่สำคัญของไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ (ประเพณีปีใหม่เมือง) และเป็นวัตถุดิบที่หาซื้อไม่ได้จากในประเทศ เพราะจะต้องมีการสั่งซื้อมาจากต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งตอนนี้ราคาของเม็ดเงินก็มีราคาแพงมากขึ้นด้วย เนื่องจากราคาของเม็ดเงินมีการผันผวนตามราคาของทองอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นวัตถุดิบเดียวที่ตนเองไม่สามารถควบคุมและกำหนดราคาเองได้ โดยโครงสร้างองค์กรของคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์ นั้น สามารถอธิบายได้ดังแผนภูมิที่ 5.1

แผนภูมิที่ 5.1 โครงสร้างองค์กรของคุณทองยนต์ วงษ์วิชาสวัสดิ์

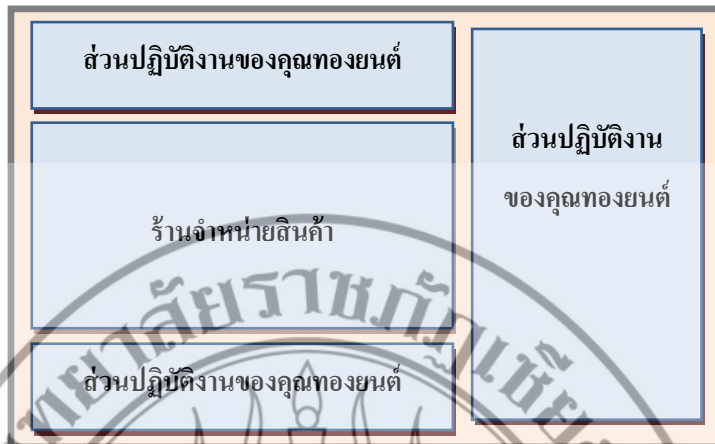
จากแผนภูมิที่ 5.1 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์กรเป็นแบบแนวนอน ซึ่งมีการบริหารจัดการ และแจกแจงงานตามจำนวนของสมาชิก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสมสำหรับ หัตถกรรมภายในครัวเรือนที่มีขนาดเล็ก มีระบบการทำงานที่ไม่ซับซ้อนมากนัก ทำให้การประสานงานระหว่างคุณทองยนต์ กับลูกจ้างมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยการจำหน่ายสินค้านั้นจะจำหน่ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตและหน้าร้าน

1.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ในด้านของการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผลงานส่วนใหญ่ของคุณทองยนต์จะผลิตตามแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ และมีได้มีการคิดค้นแบบใหม่ขึ้นมาด้วย คือ การนำแบบดั้งเดิมมาผสมผสานกับลวดลายศิลปะสมัยใหม่ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคทั่วไป

1.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

แหล่งผลิตสินค้า ตั้งอยู่ที่ ร้านเงินทองยนต์เลขที่ 122/1-2 ถนนวิภาวดี ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน

ภาพที่ 5.2 แผนผังบริเวณแสดงบริเวณพื้นที่ผลิตงานของคุณทองยนต์

1.8 อุตสาหกรรมเครื่องเงินของคุณทองยนต์วงษ์วิชาสวัสดิ์

เครื่องเงินของหมู่บ้านวัดตามีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ในด้านของแหล่งกำเนิด หัตถกรรมเครื่องเงินที่มีชื่อเสียง ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณทองยนต์ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงอัตลักษณ์ และความเป็นมาของเครื่องเงินของคุณทองยนต์ ดังนี้

รูปแบบที่เป็นลักษณะโดดเด่นของเครื่องเงินของคุณทองยนต์ กล่าวได้คือ การคุณลาย การแกะลายทั้งสองด้าน โดยเริ่มจากการตอกลายจากด้านในให้มุมตามโครงร่างรอบนอกของลาย ก่อนแล้วตีกลับจากด้านนอกเพื่อเป็นการเก็บรายละเอียดปลีกย่อยอีกทีซึ่งเรียกรูปแบบนี้ว่า แบบนูนสูง ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ใช้กันมากในการทำเครื่องเงิน ในส่วนของคุณทองยนต์เองก็ได้นำวิธีการทำแบบนูนสูงมาใช้ในการทำเครื่องเงินของตนเอง คือ การทำสลุงเงิน (ขันเงิน) พาน และแจกันซึ่งมีความงดงาม และให้ความรู้สึกที่สมจริงดังภาพที่ 5.3

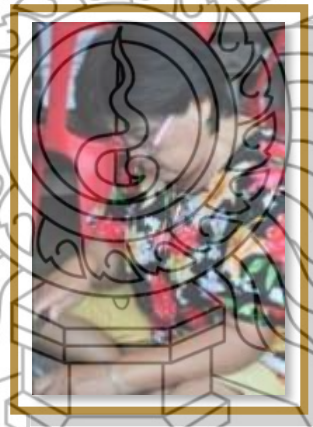
ภาพที่ 5.3 สลุงเงิน (ขันเงิน)

2. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงิน สล่าอณรงค์ แสงมณี

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของสล่าอณรงค์นั้น ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

2.1 ประวัติของสล่าอณรงค์ แสงมณี

สล่าอณรงค์ แสงมณี สล่าคุณโลหะและทำเครื่องเงิน อายุ 57 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 33 ซอย 3 ถนนวิบูลย์ ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สล่าอณรงค์ แสงมณี มีประสบการณ์ในการทำงานคุณโลหะและทำเครื่องเงินมากกว่า 40 ปี มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน คือ สล่าอณรงค์ สามี และบุตรอีก 2 คน ซึ่งสล่าอณรงค์ยังกล่าวต่อไปว่า ตนเองนั้นได้ร่ำเรียนวิชาการคุณโลหะมาจากบรรพบุรุษ โดยเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น

ภาพที่ 5.4 สล่าอณรงค์ แสงมณี

2.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า สล่าอณรงค์ แสงมณี มีประสบการณ์ในการทำงานคุณโลหะและทำเครื่องเงินมากกว่า 40 ปี มีรายได้จากการทำงานหัตถกรรมประมาณ 15,000 บาทต่อเดือน สล่าอณรงค์ถือว่าเป็นสล่าเครื่องเงิน และสล่าคุณโลหะที่มีความเชี่ยวชาญมาก ซึ่งสล่าอณรงค์ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอุโบสถเงิน (โลหะ) บริเวณวัดหมื่นสาร ถนนวิบูลย์ ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ด้วย เรียกได้ว่าเป็นสล่าครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเลยทีเดียว ระยะเวลาในการผลิตผลงานหนึ่งชิ้น ขนาดประมาณ 1 เมตร x 0.30 เมตร จะใช้เวลาเพียง 3 วันเท่านั้น ซึ่งประสบการณ์ทำงานหัตถกรรมกว่า 40 ปี สามารถเป็นเครื่องยืนยันความเชี่ยวชาญของสล่าอณรงค์ ได้เป็นอย่างดี

2.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

ถ้ากล่าวถึงต้นกำเนิดการทำเครื่องเงินของส่าอองค์ต้องย้อนกลับไปสมัยก่อน เพราะตนเองก็ได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นพ่อแม่ รุ่นปู่ย่าตายาย อีกทั้ง เมื่อจำความได้ก็จะเห็นงานเครื่องเงินมีอยู่ในแทบทุกครัวเรือนของหมู่บ้านวัลลายอยู่แล้ว ซึ่งภาพเหล่านี้กลายเป็นเรื่องปกติสำหรับตนเอง อีกทั้งเด็กและเยาวชนในรุ่นของตนนั้นจะได้รับการปลูกฝังเรื่องการทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินอยู่ตลอดเวลา แต่สำหรับเด็กรุ่นใหม่ที่เป็นรุ่นลูกหลานของตนนั้นความสนใจในเรื่องการทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินลดน้อยลงไปทุกที เพราะเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพสังคม เศรษฐกิจ รวมไปถึงเทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งผลให้เด็กรุ่นใหม่รับเอาวัฒนธรรมจากต่างชาติ ทำให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองลดน้อยลง กลับนำเอารูปแบบวัฒนธรรมอื่น ๆ มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้ผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินลดน้อยลงไปด้วย อีกทั้งความต้องการงานหัตถกรรมประเภทนี้ก็เสื่อมถอยลงไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรม รูปแบบการดำรงชีวิต (Life Style) เพราะเครื่องเงินถือเป็นสิ่งที่ถูกใช้ในงานประเพณีสำคัญต่าง ๆ ในสมัยโบราณ ดังเช่น ประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์) งานแต่งงาน หรืองานศพ เป็นต้น

ภาพที่ 5.5 อุโบสถเงิน (โลหะ) วัดหมื่นสาร อ.วัลลาย ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

แต่ในปัจจุบันชุมชนวัลลายได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงิน จึงได้ก่อตั้งกลุ่มเครื่องเงินบ้านวัลลายขึ้น เพื่อสืบทอดงานหัตถกรรมท้องถิ่น รวมไปถึง

การดำเนินธุรกิจด้านการทำเครื่องเงินและการคุณโลหะ โดยมีที่ตั้งของกลุ่มคือ บริเวณวัดหมื่นสาร ถนนวิเวลาย ตำบลห้วยยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันวัดหมื่นสารมีพระครูสุทธิจิตตาทิรต์ เป็นเจ้าอาวาสตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 ถึงปัจจุบัน ท่านพระครูได้พัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมา โดยตลอดทั้งด้านศาสนวัตถุการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ภายในวัดการจัดวัดให้เป็นสถานที่ร่มรื่นอันน่าสวยงามและการรักษาไว้ซึ่งฮีตฮอยและศิลปวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของชุมชนชาวบ้านวิเวลายังจะเห็นได้จากความคิดริเริ่มในการก่อสร้างศาลาโลหะ 3 ครอบเพื่อรักษาให้มรดกทางภูมิปัญญาการทำเครื่องเงินอันล้ำค่าเหล่านี้ไม่ให้สูญหายไปไหนและยังเป็นมรดกทางปัญญาสำหรับลูกหลานให้เรียนรู้สืบทอดไปอีกด้วย

ภาพที่ 5.6 สล่าอณรงค์ แสงมณี (ด้านหลัง) เมื่อครั้งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอุโบสถเงิน (โลหะ) วัดหมื่นสาร ที่มา : ฉานนาทอรัค, 2553 : ระบบออนไลน์

2.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของสล่าอณรงค์ แสงมณี

ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สล่าอณรงค์เคยได้ยืมมาจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ ฯลฯ และบ่อยครั้งที่สุดคือ ในส่วนตัวนั้นตนเองก็มีความเห็นด้วยกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว นอกจากจะนำเอาแนวทาง และหลักการดำเนินชีวิตมาใช้กับตนเองแล้วนั้น สล่าอณรงค์ยังได้นำแนวทางเหล่านี้บอกกล่าวและสั่งสอนต่อรุ่นลูกรุ่นหลานด้วย เพราะนอกจากจะเป็นแนวทางที่สามารถต้านทานสังคมแห่งการบริโภคนิยมได้แล้ว จะเป็นแนวทางที่จะสามารถสร้างให้ครอบครัวสามารถดำรงอยู่ในโลกปัจจุบัน ได้อย่างมั่นคง และรู้เท่าทันโลกภายนอกอีกด้วย นับเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่จะต้องเริ่มสร้างจากสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรก

2.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น สล่าอนงค์กล่าวว่าตนเองสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการทำเครื่องเงิน และคุณโลหะเมื่อสิบกว่าปีก่อนหน้าผลิตภัณฑ์เครื่องเงินได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยว ที่มักจะซื้อกลับไปใช้เองหรือกลับไปเป็นของฝาก ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินส่วนใหญ่จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หนึ่ง แบบที่ใช้ในงานประเพณี วัฒนธรรม เช่น สลุง (จันเงิน) ถาดเงิน พาน รวมไปถึงของตกแต่งบ้าน เป็นต้น แบบที่สอง คือ เครื่องประดับเงิน เช่น สร้อยคอ กำไล แหวน ต่างหู เป็นต้น ทั้งสองแบบเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างมาก

ปัจจุบันเมื่อสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เพียงพเหมือนเช่นเคย รายรับลดลง รวมไปถึงยอดการสั่งซื้อ สั่งจ้างก็ลดน้อยลงเช่นกัน สล่าอนงค์ก็มีวิธีการเพื่อรองรับสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย สล่าอนงค์กล่าวว่า ตนเองได้น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของตนได้เป็นอย่างดี นอกจากจะทรงพระราชทานแนวทางที่ดีแล้วนั้น พระองค์ยังทรงเป็นตัวอย่างการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงที่ดีให้แก่ตนเองอีกด้วย สล่าอนงค์กล่าวต่อไปว่า เมื่อตนเองได้รับเงินมาแล้วจะต้องแบ่งเงินออกเป็นหลายส่วน เช่น เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เพื่อซื้อวัตถุดิบในการทำงาน และรายจ่ายอื่น ๆ อีกทั้งต้องแบ่งเพื่อเก็บออมเสมอ นอกจากเวลาว่างจากงานประจำสล่าอนงค์ก็จะทำงานเสริมอื่น ๆ เพื่อหารายได้พิเศษ อีกทั้งรายจ่ายที่จะต้องจ่ายออกไปนั้นจะต้องมีประโยชน์และจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น รวมถึงเลือกซื้อเลือกใช้ข้าวของที่พอประมาณไม่ฟุ้งเฟ้อ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนในท้องถิ่นของตน เพียงเท่านั้นตนเองก็สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ภายในสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วได้อย่างรู้เท่าทัน

2.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

สล่าอนงค์ แสงมณีสล่าผู้เชี่ยวชาญด้านการทำเครื่องเงินและคุณโลหะ ได้ริเริ่มผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน และงานคุณโลหะตั้งแต่อายุได้ 17 ปี เพราะเนื่องจากเป็นงานที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเมื่อครั้งยังเยาว์ ต่อมาเมื่อเติบโตเป็นวัยสาวก็ได้เลือกที่จะประกอบอาชีพนี้นับแต่นั้นมา สล่าอนงค์ กล่าวว่า ตนเองเคยหันเหไปทำงานเครื่องเงินอยู่ประมาณ 6 - 7 ปี ตามกระแสนความต้องการของผู้บริโภค แต่เมื่อความต้องการลดน้อยลงตนเองก็ได้หันกลับมาทำงานเครื่องเงินอย่างถาวร วิธีการประกอบธุรกิจของสล่าอนงค์ คือ การผลิตสินค้าเป็นกลุ่ม โดยใช้ชื่อว่า กลุ่มสล่าบ้านวัวลาย ซึ่งจะมีสมาชิกในกลุ่ม คือ ชาวบ้านในชุมชนวัวลาย รวมไปถึงมีสมาชิกในครอบครัวของสล่าอนงค์ที่เข้ามาร่วมกลุ่มสล่าบ้านวัวลาย เพื่อสืบทอดงานหัตถกรรม และดำรงอาชีพสล่างานหัตถกรรมเครื่องเงินเพื่อเลี้ยงชีพตนเองต่อไปด้วย

2.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารธุรกิจของกลุ่มบ้านวัวลายนั้น สล่าอนงค์ได้อธิบายการจัดการธุรกิจที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง (อนงค์ แสงมณี, 2553 : สัมภาษณ์) ดังนี้

2.7.1 การจัดการด้านการตลาด

สล่าอนงค์และสมาชิกกลุ่ม มีวิธีการจำหน่ายโดยเริ่มจากการนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายตามแหล่งต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น งานแสดงสินค้า และถนนคนเดินวัวลาย ถนนคนเดินวันอาทิตย์ เป็นต้น และในจังหวัดใกล้เคียง ส่งผลให้กลุ่มลูกค้าของทางกลุ่มจึงมีมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้ง ประสิทธิภาพ ความชำนาญ และฝีมือของสล่าอนงค์ทำให้ลูกค้าประทับใจ และกลับมาสั่งซื้อสินค้าบ่อย ๆ นอกจากนี้มีลูกค้าภายในประเทศแล้ว สล่าอนงค์ยังมีลูกค้าที่เป็นชาวต่างประเทศอีกด้วย กล่าวได้ว่า เป็นการเริ่มจากกลุ่มลูกค้าภายในประเทศก่อน หลังจากเมื่อทางกลุ่มมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพเพียงพอจึงขยายสู่ลูกค้าในประเทศ และต่างประเทศตามลำดับ

2.7.2 การจัดการด้านการผลิต

ในด้านการผลิตนั้น สล่าอนงค์มีวิธีการจัดการการผลิต คือ สล่าอนงค์จะผลิตงานตามคำสั่งซื้อของลูกค้า (Order) จากนั้นเมื่อตกลงราคา และรูปแบบแล้วนั้น ผู้ค้าจะจ่ายมัดจำก่อนเสมอ เงินมัดจำนี้สล่าอนงค์จะนำมาซื้อวัตถุดิบในการสินค้าก่อน เมื่อเรียบร้อยแล้วลูกค้าจึงจะจ่ายส่วนที่เหลือให้แก่สล่าอนงค์ในวันรับงานวันสุดท้าย จากวิธีการแบบนี้แล้ว ทำให้สามารถลดความเสี่ยงด้านต้นทุนการผลิตลงไปมาก ทำให้สล่าอนงค์ยังสามารถประกอบอาชีพด้านการทำงานหัตถกรรมได้ โดยไม่ต้องมีเงินลงทุนมากนัก ถึงแม้จะเป็นงานที่มีจำนวนมาก หรือจำนวนน้อยก็ตาม กล่าวได้ว่า เป็นการระบบการผลิตอย่างรอบคอบ และไม่เน้นการผลิตจำนวนมากโดยสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและการบริหารจัดการกลุ่ม รวมถึงการแบ่งสมาชิกกลุ่มดังตารางที่ 5.2 ดังนี้

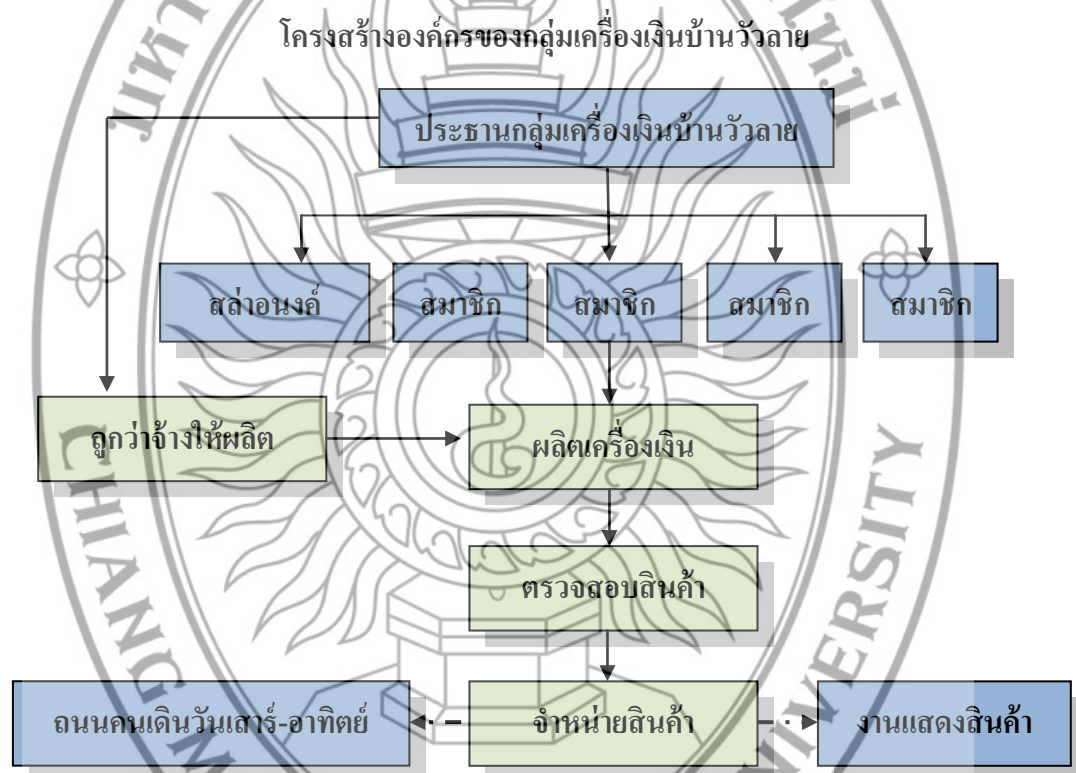
จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มเครื่องเงินบ้านวัวลาย

ประเภทสมาชิกกลุ่มเครื่องเงินบ้านวัวลาย	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณอนงค์)	1
สมาชิกภายในชุมชน (ลูกจ้าง)	2
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	2
รวม	4

ตารางที่ 5.2 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มเครื่องเงินบ้านวัวลาย

ที่มา : อนงค์ แสงมณี, 2553 : สัมภาษณ์

เงิน นับเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิต เป็นวัตถุดิบที่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งราคาของเงินจะผันผวนตามราคาทองคำตลอดเวลา ดังนั้น จึงเป็นวัตถุดิบเดียวที่ตนเองไม่สามารถควบคุมและกำหนดราคาเองได้ อีกทั้งไม่สามารถหาได้จากในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนในการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินของตน และผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในหมู่บ้านวัลลาชด้วย นอกเสียจากว่าจะนำเอาเครื่องเงินที่มีอยู่เดิมแล้วมาทุบและหลอมทำให้ก็จะ ได้ต้นทุนที่ต่ำลง แต่ในกรณีแบบนี้จะมีน้อยมาก แต่วัตถุดิบอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบ และเครื่องมือ ก็สามารถหาซื้อได้จากภายในท้องถิ่นเอง อีกทั้ง มีการนำเอาเทคโนโลยีชาวบ้าน ที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการผลิตด้วย โดยโครงสร้างองค์กรของกลุ่มเครื่องเงินบ้านวัลลาชนั้นอธิบายได้ดังแผนภูมิที่ 5.2

แผนภูมิที่ 5.2 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มเครื่องเงินบ้านวัลลาช

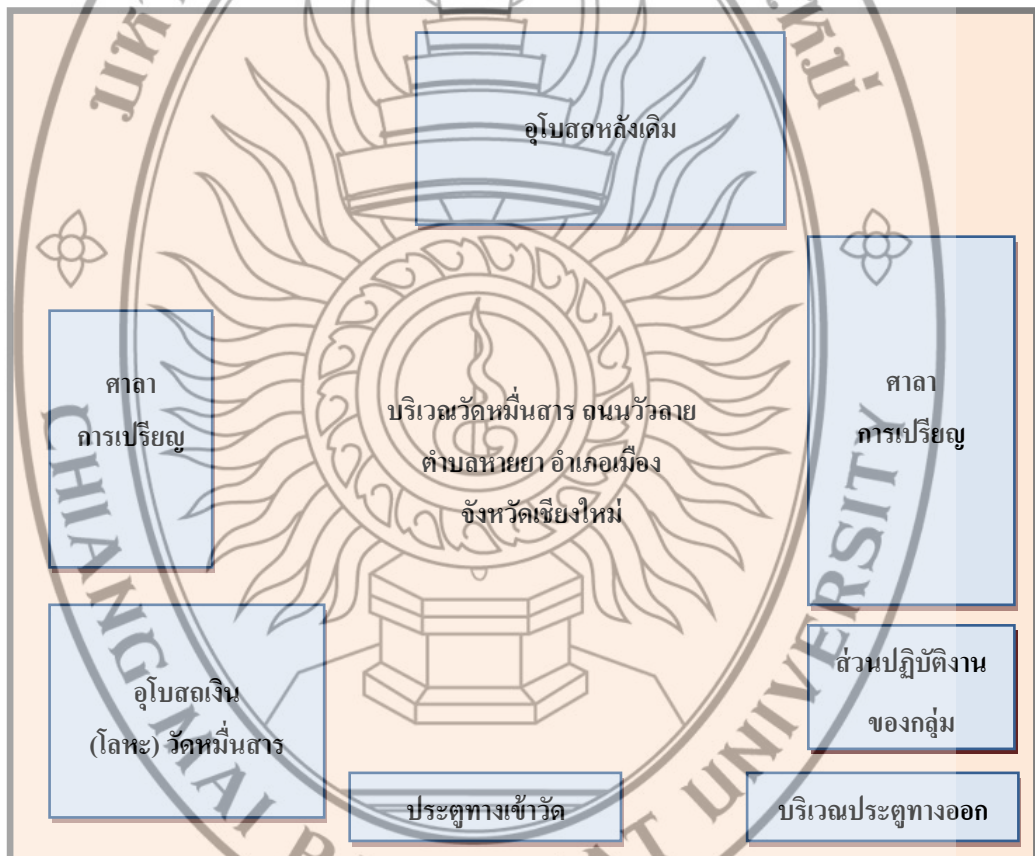
จากแผนภูมิที่ 5.2 เมื่อได้รับคำสั่งซื้อ (Order) จำนวนมาก สล่าอองค์จะเลือกส่งต่องานให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มเป็นอันดับแรก หรือถ้าต้องจ้างงานก็จะเลือกจ้างคนในท้องถิ่นเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น ส่วนสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้วก็จะถูกนำไปจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ และถนนคนเดินวันเสาร์-วันอาทิตย์

2.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ด้านการออกแบบนั้น ผลงานส่วนใหญ่จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือแบบที่หนึ่งแบบดั้งเดิม ส่วนใหญ่จะเป็นขันเงิน ขันโลหะ และขันทองแดง ซึ่งเป็นงานดั้งเดิมของการทำเครื่องเงิน และขันโลหะแบบที่สอง คือ เครื่องประดับเงิน เช่น สร้อยคอ กำไล แหวน ต่างหู เป็นต้น

2.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

สว่าอนงค์ แสงมณี และสมาชิกภายในกลุ่ม จะใช้พื้นที่บริเวณวัดหมื่นสาร ถนนวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการผลิต โดยจะแบ่งพื้นที่บางส่วนของวัดเพื่อใช้ทำกิจกรรมเหล่านี้

ภาพที่ 5.7 แผนผังบริเวณแสดงบริเวณพื้นที่ผลิตงานของกลุ่มเครื่องเงินบ้านวัวลาย

2.8 อัตลักษณ์ของเครื่องเงินบ้านวัวลาย

หมู่บ้านวัวลายมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน อีกทั้งยังถือว่าเป็นแหล่งกำเนิดงานหัตถกรรมเครื่องเงินที่มีชื่อเสียง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ทำให้ได้ทราบถึงอัตลักษณ์ และประวัติความเป็นมาของเครื่องเงินบ้านวัวลาย (อนงค์ แสงมณี, 2553 : สัมภาษณ์) ดังนี้

รูปแบบที่เป็นลักษณะโดดเด่นของเครื่องเงินหมู่บ้านวัวลายก็คือ การคุณลาย การแกะลายทั้งสองด้าน โดยจะเริ่มทำการแกะลายตามแบบแล้วตอกลายคร่าว ๆ จากด้านในให้เป็นแบบตามที่ต้องการ จากนั้นจึงจะไปสู่อีกขั้นตอนโดยวิธีการพลิกกลับอีกด้านเพื่อเก็บรายละเอียดปลีกย่อย ผลงานที่ได้คือ งานจะมีความเป็น 3 มิติ หรือเรียกว่าเป็นงานแบบนูนสูง ซึ่งชิ้นงานจะลดระดับกันลงไปตามลวดลาย จะมีความงดงามเป็นอย่างยิ่ง ให้ความรู้สึกสมจริง ลวดลายที่แกะ หรือคุณนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นลวดลาย 12 ราศี ลายดอกพิกุล ลายดอกกระถิน รวมไปถึงลวดลายแบบร่วมสมัย เช่น ภาพเหมือนของบุคคล ภาพทิวทัศน์ แกะลายช้าง เป็นต้น การแกะลายมีลักษณะดังภาพที่ 5.8

ภาพที่ 5.8 ตอกลายตามแบบที่ร่างไว้ จากนั้นพลิกกลับอีกด้านเพื่อเก็บรายละเอียด

ภาพที่ 5.9 ผลงานที่ได้จะให้ความรู้สึกสามมิติ เป็นแบบนูนสูง
ที่มา : อุโบสถเงิน (โลหะ) วัดหมื่นสาร ถนนวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่, 2554

การตกแต่งสีของเครื่องเงินนั้น จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ หนึ่ง ชัดขาว เครื่องเงินจะมีลักษณะเป็นสีขาวแวววาว แบบที่สอง การลงยาโดยใช้วิธีการรมดำด้วยน้ำยาเคมีโดยเฉพาะ เครื่องเงินจะมีลักษณะเป็นสีคล้ำ คล้ายวัตถุโบราณ และแบบที่สามคือ เครื่องเงินลงสี (เบญจรงค์) เป็นการลงสีเพื่อประดับตกแต่งเครื่องเงินเพื่อให้ความแปลกใหม่มากขึ้น

ภาพที่ 5.10 สลึงเงิน (เงิน) แบบดั้งเดิมของล้านนาแบบชัดเจน
ที่มา : วัดศรีสุพรรณ ถนนวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่, 2554

ภาพที่ 5.11 กำไรเงินแบบลงยา
ที่มา : วัดศรีสุพรรณ ถนนวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่, 2554

ภาพที่ 5.12 สร้อยเงินแบบลงสี (เบญจรงค์)
ที่มา : วัดศรีสุพรรณ ถนนวัวลาย จังหวัดเชียงใหม่, 2554

จากภาพจะเห็นได้ว่า ลักษณะสีของเครื่องเงินจะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมานั้นก็จะต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญด้วย เช่น ถ้าต้องใช้ในงานพิธีกรรมทางศาสนาก็จะใช้แบบลงยา และแบบขัดขาว ส่วนแบบที่ลงสีนั้นจะใช้กับเครื่องประดับเงินสมัยใหม่เพื่อสร้างความแตกต่างและแปลกใหม่ เป็นต้น

3. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์นั้น ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงการดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

3.1 ประวัติของผู้ประกอบการกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

ผู้ประกอบการกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ คือ คุณประธาน ล้อบุญมา อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 10/11 ซอย 3 ถนนวัวลาย ตำบลหายยา จังหวัดเชียงใหม่ โดยครอบครัวของคุณประธานมีสมาชิกภายในครอบครัว 5 คน รายได้หลักของครอบครัวมาจากการทำเครื่องเงิน และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปี ได้จัดตั้งกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ เพื่อการร่วมกลุ่มกันสร้างเครือข่ายของชุมชนจากสมาชิกภายในชุมชนวัวหมื่นสารบ้านวัวลาย โดยมีคุณประธาน ล้อบุญมา ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม ดังภาพที่ 5.13

ภาพที่ 5.13 คุณประธาน ล้อบุญมา

3.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าคุณประธาน ล้อบุญมา มีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินมากกว่า 10 ปี คุณประธาน ล้อบุญมาถือได้ว่าเป็นช่างทำเครื่องเงินที่มีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างมาก ซึ่งผลิตภัณฑ์เครื่องเงินของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ ได้จัดแสดงผลิตภัณฑ์อยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ซึ่งถือเป็นเครื่องยืนยันถึงความเชี่ยวชาญในการทำเครื่องเงินของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ได้เป็นอย่างดี

3.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

ถ้าจะกล่าวถึงต้นกำเนิดของการทำเครื่องเงินนั้น คุณประธานกล่าวว่า ในสมัยก่อนคุณแม่ของคุณประธาน คือ คุณประมวดี ขันพรัตน์ ได้ศึกษาการทำเครื่องเงินมาจาก รุ่นคุณปู่ย่า ตายาย ซึ่งมีพ่ออ้อยจันทร์ แม่อ้อยมูล ขันพรัตน์ เป็นผู้ริเริ่มการทำเครื่องเงินขึ้น โดยเริ่มทำเครื่องเงินประเภท ขัน พาน ซึ่งเป็นเครื่องใช้สำหรับผู้เฒ่าผู้แก่ในสมัยก่อน ใช้ใส่ดอกไม้ ชูบเทียน อาหารคาวหวาน เพื่อที่จะนำไปทำบุญที่วัดในวันพระ และงานประเพณีต่าง ๆ ที่สำคัญ โดยที่พ่ออ้อยจันทร์ได้เริ่มทำเป็นลวดลายแรก คือ ลายดอกพ่าย และลาย 12 ราศีขึ้น ซึ่งลวดลายเหล่านี้จะมีการทำเฉพาะกลุ่มครอบครัวและญาติพี่น้องเท่านั้น และยังได้มีการสืบทอดมาถึงรุ่นลูกหลานรวมทั้งรุ่นของคุณประธานด้วย ในส่วนตัวของคุณประธานเองก็ได้มีการเผยแพร่ลวดลายที่เป็นแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษให้กับลูกหลานของตน และสมาชิกภายในกลุ่มชุมชนหมื่นสารบ้านวัวลายอีกด้วย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินชุมชนหมื่นสารบ้านวัวลายไม่ให้เลือนหายไปกับกาลเวลา (ประธาน ล้อบุญมา, 2553 : สัมภาษณ์)

3.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

ในส่วนของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ทางกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ได้เรียนรู้และรับฟังมาจากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะทางโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นปรัชญาที่พระองค์ทรงพระราชทานแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้กับบวงชนชาวไทย อีกทั้งพระองค์ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ทำให้ทางกลุ่มได้น้อมนำแนวคิดและหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับและประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของสมาชิกภายในชุมชนและครอบครัว อีกทั้งยังได้นำเอาแนวคิดและหลักการเหล่านี้มาสอนให้ลูกหลานได้รู้จักการเอาตัวรอด และรู้จักการแก้ปัญหาการใช้ชีวิตในสภาพเศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำในปัจจุบัน

3.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

ในการประกอบอาชีพการทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น ทางกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์สามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการทำเครื่องเงิน และแผ่นภาพคุณโลหะ เพื่อจำหน่ายให้แก่

นักท่องเที่ยว และบุคคลทั่วไป ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ของทางกลุ่มจะประกอบไปด้วย เครื่องประดับ เข็มกลัด ชั้นเงิน และ แผ่นภาพแกะสลักเงิน และแผ่นภาพคุณโลหะ ซึ่งตอนนี้กำลังเป็นที่นิยมอย่างมากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ปัจจุบันเมื่อสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เพียงพូเหมือนเช่นเคย รายรับลดลง แต่รายจ่ายเพิ่มขึ้น รวมไปถึงยอดการสั่งซื้อก็ลดลงด้วย ทางกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ก็ได้มีการจัดการบริหารกลุ่มของตนเพื่อรองรับสภาพเศรษฐกิจที่กำลังถดถอยลงไปทุกที ทางกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ก็ได้น้อมนำเอาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตในสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

3.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

การเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมเครื่องเงินของท้องถิ่นเข้าสู่ธุรกิจชุมชนของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์นั้น เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2540 โดยคุณประธาน ล้อบุญมา ซึ่งเป็นคนในชุมชนหมื่นสารบ้านวัวลายได้เริ่มทำการค้าเกี่ยวกับเครื่องเงินและแผ่นภาพโลหะ และได้มีการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ให้ตรงตามความต้องการของท้องตลาด จนกระทั่งเป็นเป็นที่รู้จักของชาวไทยและชาวต่างชาติ คุณประธานจึงได้คิดเริ่มที่จะจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตเครื่องเงินขึ้นมา โดยได้มีการปรึกษากับญาติพี่น้องและคนในชุมชนหมื่นสารบ้านวัวลายถึงการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตเครื่องเงิน และได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มเชียงใหม่ศิลป์” ซึ่งมีคุณประธาน ล้อบุญมาเป็นประธานกลุ่ม และเริ่มนำผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มไปจัดแสดงและจัดจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ทั่วประเทศจนเป็นที่รู้จักของคนภายในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น

ภาพที่ 5.14กลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

ในปี พ.ศ. 2545 ทางกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ได้รับความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้นำผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มไปจำหน่ายในงานถนนคนเดินที่ช่วงประตูท่าแพเชียงใหม่ นับตั้งแต่นั้นมาทางกลุ่มก็เป็นที่รู้จักของบุคคลต่าง ๆ มากขึ้นจนมีการคัดสรรผลิตภัณฑ์ของอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ก็นำผลิตภัณฑ์เข้าร่วมการประกวดด้วยในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และได้รับคัดเลือกให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวของภาคเหนือ จนมาถึงปัจจุบัน (ประธาน ล้อบุญมา, 2553 : สัมภาษณ์)

3.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ในการสร้างความสำเร็จให้กับกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์นั้นคือการจัดการในการบริหารธุรกิจชุมชนของกลุ่มอย่างเป็นกระบวนการ และมีระบบการบริหารที่เกื้อกูลกันตาม โครงสร้างแบบพฤติกรรมศาสตร์ ไม่มีช่องว่างระหว่างประธานกลุ่มกับสมาชิกในชุมชน เพราะเป็นธุรกิจชุมชนที่ใช้ฝีมือแรงงานจากสมาชิกภายในชุมชนเท่านั้น ที่มีความสัมพันธ์แบบฉันทมิตร ในการทำงานจึงคล้ายลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (ประธาน ล้อบุญมา, 2553 : สัมภาษณ์) ดังนี้

3.7.1 การจัดการด้านการตลาด

ในด้านการตลาดของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ ได้มีการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยมีการสร้างสินค้าให้มีความหลากหลาย ในการจัดจำหน่ายสินค้า นอกจากจะจำหน่ายที่ร้านของกลุ่มแล้ว ทางกลุ่มได้มีจำหน่ายสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ โดยมีการตั้งช่องทางโทรศัพท์ และทางอีเมลล์ของทางกลุ่ม เมื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับตราสินค้าของทางกลุ่มก็ได้ทราบว่า ทางกลุ่มมีตราสินค้าชื่อว่า ช้างชุงวง ในด้านการประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ตามงานแสดงสินค้างานต่าง ๆ ของระดับจังหวัดและประเทศ อาทิเช่น งาน โอท็อป (OTOP) ที่เมืองทองธานีเมื่อเดือนตุลาคม 2546 งาน Big ที่ศูนย์ไบเทคบางนา และยังได้มีการประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ด้วย คือ www.chiangmaisisilpa.com และ www.ThaiTambon.com และมีการจัดทำแผ่นพับเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ตลอดจนทางกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ยังได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนของภาครัฐฯ อาทิ เช่น เชียงใหม่แบรนด์ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช)

3.7.2 การจัดการด้านการผลิต

ในด้านการผลิตที่เครื่องเงินของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์นั้น ทางกลุ่มได้มีการแบ่งกระบวนการผลิตออกเป็น การเลือกวัตถุดิบ (เม็ดเงิน มีการสั่งซื้อ) และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มผลิตอยู่ในปัจจุบัน คือ สุลงเงิน (ขันเงิน) กำไร สร้อยเงิน แผ่นภาพเงิน และโลหะ การผลิตสินค้าของทางกลุ่มจะผลิตงานตามคำสั่งซื้อของลูกค้า (Order) จากนั้นก็ทำการตกลงราคากับลูกค้า เงื่อนไขในการตกลงราคาสินค้าทางกลุ่มจะให้ลูกค้าจ่ายเงินซื้อค่าวัตถุดิบก่อนถ้าตกลงกัน

ได้จากนั้นก็จะเริ่มผลิตชิ้นงาน แล้วตกลงราคากันอีกครั้งหนึ่ง หลังจากทำงานเสร็จ การบริหารจัดการกลุ่มสามารถแบ่งสมาชิกกลุ่ม ได้ตารางที่ 5.3 ดังนี้

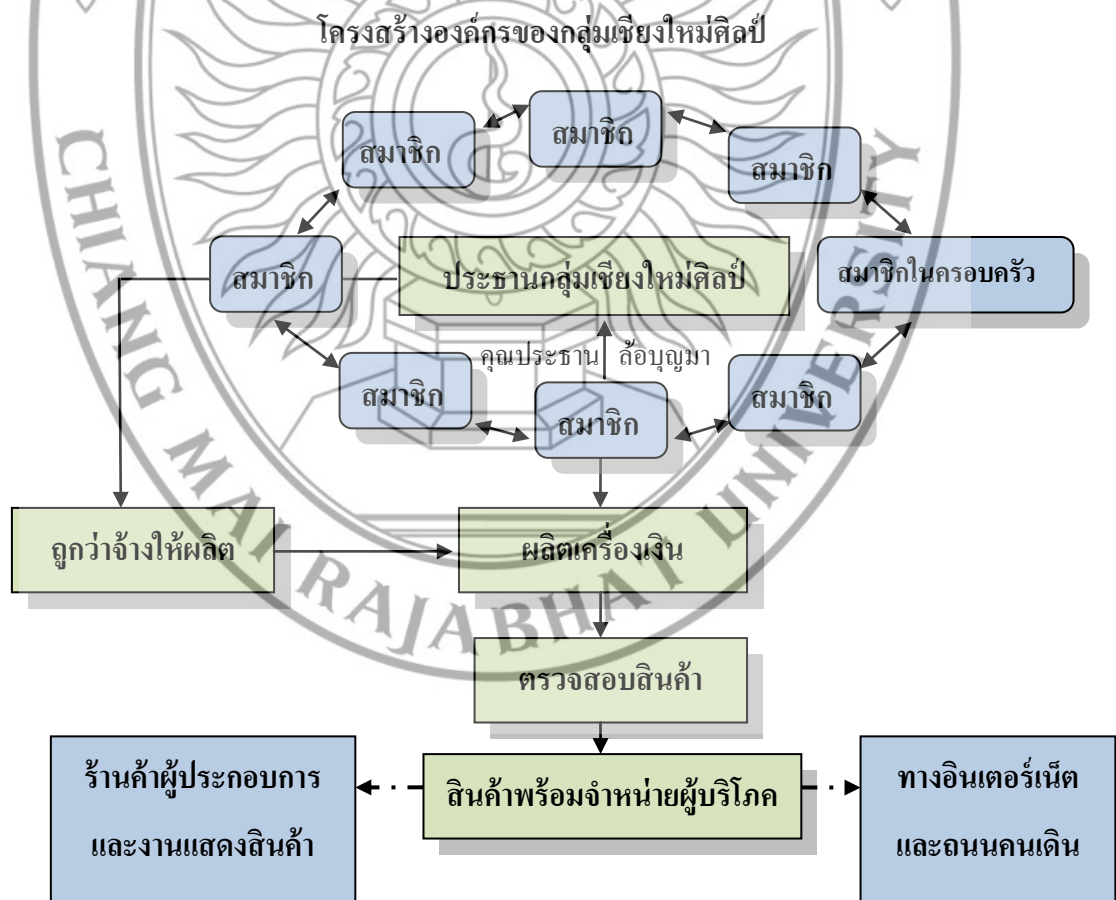
จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

ประเภทสมาชิกกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณประธาน)	1
สมาชิกเครื่องเงินชุมชนวัดหมื่นสารบ้านวัวลาย	33
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	8
รวม	42

ตารางที่ 5.3 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

ที่มา : ประธาน ล้อบุญมา, 2553: สัมภาษณ์

เนื่องจากกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ เกิดขึ้นมาจากการรวมกลุ่มของสมาชิกภายในชุมชนวัดหมื่นสารบ้านวัวลาย ซึ่งทางผู้วิจัยสามารถอธิบายโครงสร้างองค์กรดังแผนภูมิที่ 5.3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 5.3 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

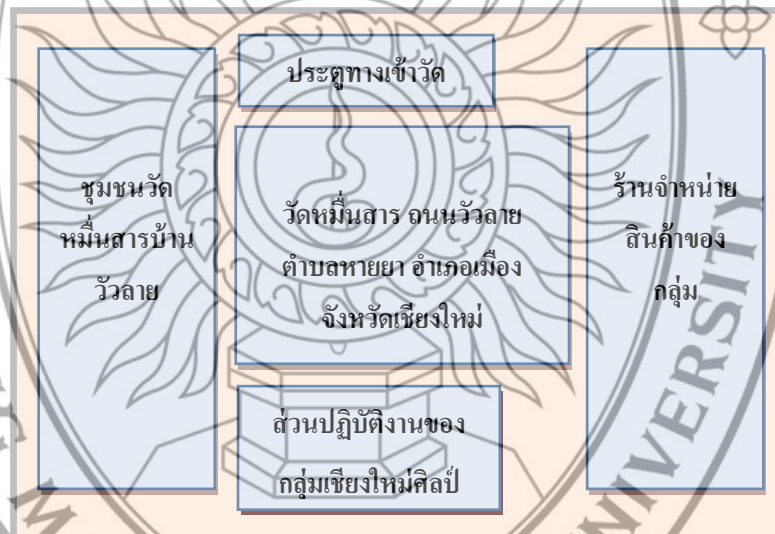
จากแผนภูมิที่ 5.3 จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์นั้น มีความเท่าเทียม และเสมอภาคกัน เพียงแต่มีการยกตำแหน่งประธานกลุ่มให้คุณประธาน ล้อบุญมา ให้ดูแลกลุ่มเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่ม ในด้านการติดต่อประสานงานเพื่อความสะดวกของลูกค้า และสมาชิกภายในกลุ่ม

3.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ในด้านการออกแบบทางกลุ่มยังคงรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นแบบดั้งเดิมไว้ เช่น ลายขันและลายเข็มขัด แต่ก็ได้มีการพัฒนาออกแบบลวดลายใหม่ ๆ ขึ้น โดยนำลายเก่าที่มีอยู่ดั้งเดิม มาประยุกต์ใช้ทำให้เกิดลายใหม่ขึ้นมา คือ ลายรอดค้อน ซึ่งเป็นลายที่ทางกลุ่มคิดขึ้นมาใหม่

3.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

กลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ ตั้งอยู่เลขที่ 35 ซอย 3 ถนนวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2540ผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มเริ่มผลิตในช่วงแรกๆ คือ พวงกุญแจไม้คั่นหนังสือ และกล่องใส่นามบัตร

ภาพที่ 5.15 แผนที่บริเวณแสดงบริเวณพื้นที่ผลิตงานของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

3.8 อัตลักษณ์ของเครื่องเงินกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์

ชุมชนหมื่นสารบ้านวัวลายมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ในเรื่องของต้นกำเนิด และแหล่งผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินที่มีชื่อเสียง ทางผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์และประวัติความเป็นมาของเครื่องเงินของกลุ่มเชียงใหม่ศิลป์ (ประธาน ล้อบุญมา, 2553 : สัมภาษณ์) ดังนี้

รูปแบบที่เป็นลักษณะโดดเด่นของเครื่องเงินกลุ่มเชียงใหม่ ก็จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มอื่นๆ คือการคุณลายและการแกะลายทั้งสองด้าน แต่จะมีลักษณะที่โดดเด่นในเรื่องของลวดลายที่เป็นลวดลายดั้งเดิมของบรรพบุรุษ คือ ลายดอกพาน และลาย 12 ราศี ซึ่งทางกลุ่มได้นำลวดลายทั้งสองมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ และตรงตามความต้องการของลูกค้า แต่ก็ยังไม่ลืมที่จะอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งรูปแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่ได้สืบทอดกันมาหลายร้อยปี ชิ้นงานแต่ละชิ้นจึงมีลักษณะเฉพาะตัว และมีความงดงามเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผลิตภัณฑ์หลักที่ทางกลุ่มผลิต คือ บั้นเงิน พานเงิน กำไลเงิน สร้อยเงิน กระเป๋า เข็มขัด และแผ่นภาพโลหะ ดังภาพที่ 5.17

ภาพที่ 5.16ชุดเครื่องเงิน(กลุ่มเชียงใหม่ศิลป์)

4. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณเจริญ บุญตัน

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณเจริญนั้น ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงการดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรม

พื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

4.1 ประวัติของคุณเจริญ บุญตัน

ผู้ประกอบการ คือ คุณเจริญ บุญตัน อายุ 61 ปีประกอบอาชีพส่ล่าทำเครื่องเงิน และงานคุณโลหะอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 102/1 ซอย 3 ถนนวิภาวดี ตำบลทรายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาในระดับ มส.3 โดยประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินและคุณโลหะมากกว่า 50 ปี มีสมาชิกในครอบครัว 2 คนและจากการสัมภาษณ์คุณเจริญ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าคุณเจริญได้ร่ำเรียนวิชาการทำหัตถกรรมเครื่องเงินและคุณโลหะมาจากรุ่นของคุณปู่ คุณย่า และคุณพ่อของคุณเจริญเอง เพื่อเป็นการสืบทอดหัตถกรรมท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น (เจริญ บุญตัน, 2553: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 5.17 คุณเจริญ บุญตัน

4.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า คุณเจริญ บุญตัน มีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินและคุณโลหะ มากกว่า 50 ปี มีรายได้จากการทำงานหัตถกรรมประมาณ 10,000 บาท ต่อเดือนถือได้ว่ามีฐานะความเป็นอยู่พออยู่พอกินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คุณเจริญถือได้ว่าเป็นส่ล่าเครื่องเงินและคุณโลหะที่มีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างมาก โดยสังเกตได้จากผลงานที่คุณเจริญสร้างไว้มากมาย เช่น การมีส่วนร่วมในการช่วยสร้างอุโบสถเงิน (โลหะ) วัดหมื่นสาร ถนนวิภาวดี ตำบลทรายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นับได้ว่าคุณเจริญ บุญตัน เป็นครุภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขางานหัตถกรรมเครื่องเงินอีกคนหนึ่งเลยก็ว่าได้ และจากประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 50 ปี เป็นเครื่องยืนยันได้ถึงความเชี่ยวชาญในการทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินและคุณโลหะได้เป็นอย่างดี

4.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

ถ้าจะกล่าวถึงต้นกำเนิดการทำเครื่องเงินของคุณเจริญ บุญตัน ต้องย้อนกลับไปในช่วงสมัยก่อน เพราะคุณเจริญได้รับการถ่ายทอดการทำงานหัตถกรรมมาจากคุณแม่ ปู่ย่าตายายอีกที โดยคุณเจริญเติบโตมากับการทำเครื่องเงินและเห็นมาตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะในหมู่บ้านจะทำเครื่องเงินกันแทบทุกครัวเรือน ซึ่งได้รับการปลูกฝังในเรื่องของหัตถกรรมเครื่องเงินอยู่ตลอดเวลา แต่สำหรับเด็กรุ่นใหม่แล้ว ให้ความสนใจในเรื่องหัตถกรรมเครื่องเงินน้อยลงไปทุกที เพราะสภาพเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสมัยนิยม รวมไปถึงเทคโนโลยีและการสื่อสารสมัยใหม่ ส่งผลทำให้เด็กรุ่นใหม่ ๆ รั่ววัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามา ทำให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองลดน้อยลง และนำรูปแบบวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้ามาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ส่งผลทำให้ผู้ที่สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินลดน้อยลงไป อีกทั้ง ความต้องการงานหัตถกรรมประเภทนี้ก็เสื่อมถอยลงไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงต้นทุนในการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วด้วย

ภาพที่ 5.18 อุโบสถเงิน (โลหะ) วัดหมื่นสาร อ.วัลลาช ต.ห้วยยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ปัจจุบันคุณเจริญ และชาวบ้านในชุมชนบ้านวัวลายได้สังเกตเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินที่กำลังจะสูญหาย จึงได้ก่อตั้งกลุ่มเครื่องเงินบ้านวัวลายขึ้น เพื่อเป็นการสืบทอดงานหัตถกรรมเครื่องเงินของท้องถิ่น รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจด้านการทำเครื่องเงินและการดูแลรักษา โดยที่ตั้งของกลุ่มคือ บริเวณภายในวัดหมื่นสาร ถนนวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันชาวบ้านวัวลายได้มีการก่อสร้างศาลาโลหะ 3 ครอบ หรือที่เรียกอีกอย่างว่า อุโบสถเงิน (โลหะ) ขึ้นภายในวัดหมื่นสาร เพื่อรักษามรดกทางภูมิปัญญาการทำเครื่องเงินอันล้ำค่าเหล่านี้ไม่ให้สูญหายไปไหนและยังเป็นมรดกทางปัญญาสำหรับลูกหลานให้เรียนรู้สืบทอดไปอีกด้วย

4.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของคุณเจริญ บุญตัน

ในด้านของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คุณเจริญกล่าวว่าเคยได้ยินเรื่องนี้มานานแล้ว และตนเองก็เห็นด้วยกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องของการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว นอกจากจะนำเอาแนวทาง และหลักการดำเนินชีวิตมาใช้กับตนเองและครอบครัวแล้วนั้น คุณเจริญยังได้นำแนวทางและหลักการเหล่านี้มาสอนให้ลูกหลานของตนเองด้วย เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในกรดำเนินชีวิตต่อไป

4.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพการทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น คุณเจริญสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการทำเครื่องเงิน และดูแลรักษา ก่อนหน้านี้ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก แต่ปัจจุบันนี้เมื่อสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยเหมือนเช่นเคย ทำให้ความนิยมในผลิตภัณฑ์เครื่องเงินลดลง รายได้ก็ลดลง รวมไปถึงยอดการสั่งซื้อสั่งจ้างก็ลดลงด้วยเช่นกัน ทำให้คุณเจริญต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย โดยตนเองได้นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวได้เป็นอย่างดี โดยคุณเจริญได้แบ่งรายได้ของตนเองออกเป็นส่วน ๆ เพื่อนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และได้แบ่งเก็บไว้อีกส่วนหนึ่งเพื่อเก็บออมไว้ใช้จ่ายยามที่จำเป็นด้วย

4.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

คุณเจริญ บุญตัน ได้เริ่มผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน และดูแลรักษา ตั้งแต่ตนยังเป็นเด็ก ๆ อยู่ สืบเนื่องจากเป็นงานที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษเมื่อครั้งยังเยาว์ แต่เมื่อเติบโตมาก็ได้หันเหไปประกอบอาชีพอื่นอยู่สักระยะหนึ่ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรคุณเจริญเองก็ได้หันกลับมาทำงานเครื่องเงินและดูแลรักษาอย่างถาวรจนถึงทุกวันนี้ โดยคุณเจริญได้เข้าร่วมกลุ่มเป็น

สมาชิกของ “กลุ่มบ้านวัลลาย” ซึ่งเป็นการร่วมกลุ่มของสมาชิกชาวบ้านวัลลาย เพื่อต้องการที่จะอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานเครื่องเงินของบรรพบุรุษไว้ให้ลูกหลานสืบทอดต่อไป

4.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ในการบริหารธุรกิจชุมชนของกลุ่มบ้านวัลลายนั้นทางกลุ่มได้มีการจัดกระบวนการทางด้านบริหารงานภายในกลุ่ม โดยมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานให้เท่าเทียมและเสมอภาคกันทุกคน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

4.7.1 การจัดการด้านการตลาด

ในด้านการตลาดของคุณเจริญและสมาชิกภายในกลุ่ม ได้มีการประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ตามแหล่งจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ ภายในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น งานแสดงสินค้าถนนคนเดินวัลลายและถนนคนเดินวันอาทิตย์ เป็นต้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ของตนเองและทางกลุ่มเป็นที่รู้จักของกลุ่มลูกค้ามากขึ้นด้วย อีกทั้งประสบการณ์ ความชำนาญ และฝีมือที่มีความประณีตและละเอียดอ่อน ทำให้เป็นที่ชื่นชอบและประทับใจของลูกค้า และกลับมาซื้อสินค้าอีกบ่อย ๆ นอกจากนี้ลูกค้าภายในประเทศแล้ว ยังมีลูกค้าที่เป็นชาวต่างชาติด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการทำการตลาดที่เริ่มต้นจากกลุ่มลูกค้าภายในประเทศก่อน หลักจากนั้นก็มีการขยายการตลาดสู่กลุ่มลูกค้าต่างประเทศตามลำดับ

4.7.2 การจัดการด้านการผลิต

คุณเจริญ มีกระบวนการจัดการการผลิต คือ ตนจะผลิตชิ้นงานตามคำสั่งของลูกค้า (Order) จากนั้นก็จะทำการตกลงราคาและรูปแบบของชิ้นงานกับผู้ว่าจ้าง โดยที่ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายค่ามัดจำก่อนเสมอ เงินมัดจำที่ได้นี้ตนเองจะนำไปจัดซื้อวัตถุดิบในการผลิตสินค้าก่อน เมื่อผลิตสินค้าเรียบร้อยแล้วผู้ว่าจ้างจึงจะจ่ายในส่วนที่เหลือให้คุณเจริญในวันรับชิ้นงานในวันสุดท้าย การบริหารจัดการกลุ่มแบ่งสมาชิกกลุ่ม ได้ตารางที่ 5.4 ดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มบ้านวัลลาย

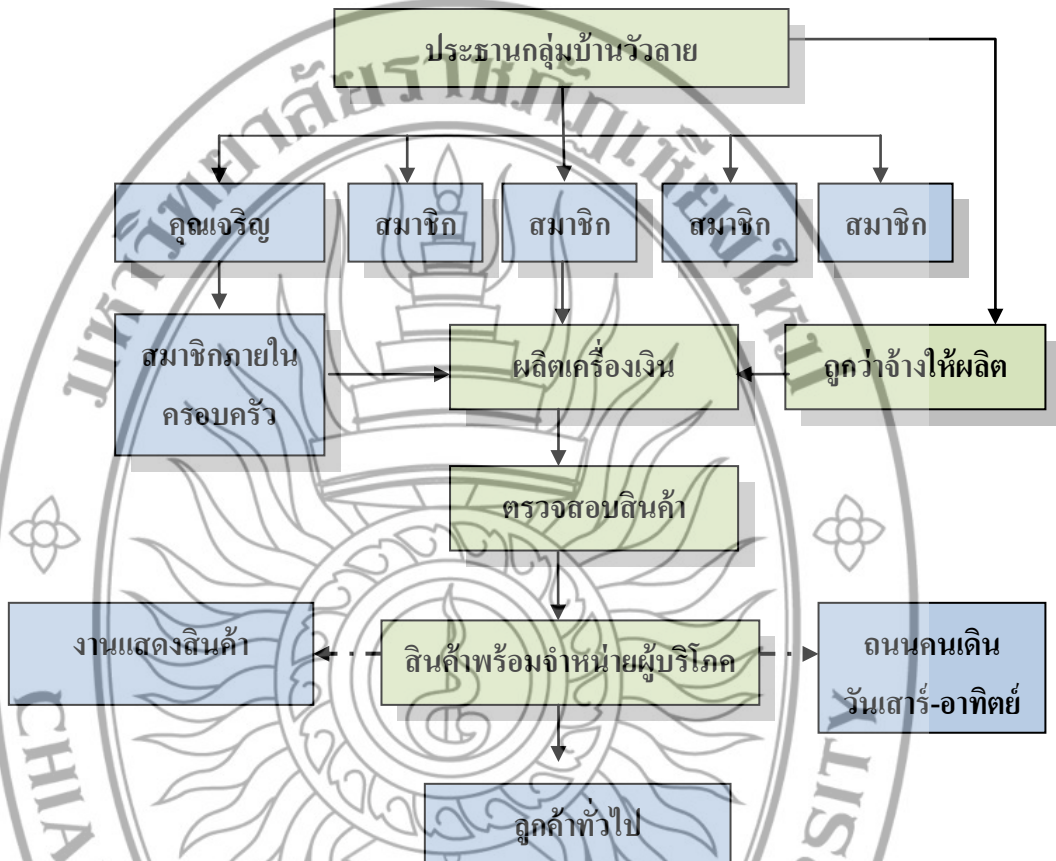
ประเภทสมาชิกกลุ่มบ้านวัลลาย	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณเจริญ)	1
สมาชิกบ้านวัลลาย	13
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	2
รวม	16

ตารางที่ 5.4 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มบ้านวัลลาย

ที่มา : เจริญ บุญตัน, 2553: สัมภาษณ์

จากข้อมูลของจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มบ้านวัวลาย ทางผู้วิจัยสามารถแจกแจงเป็นแผนภูมิที่ 5.4 ดังนี้

โครงสร้างองค์กรของกลุ่มบ้านวัวลาย

แผนภูมิที่ 5.4 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มบ้านวัวลาย

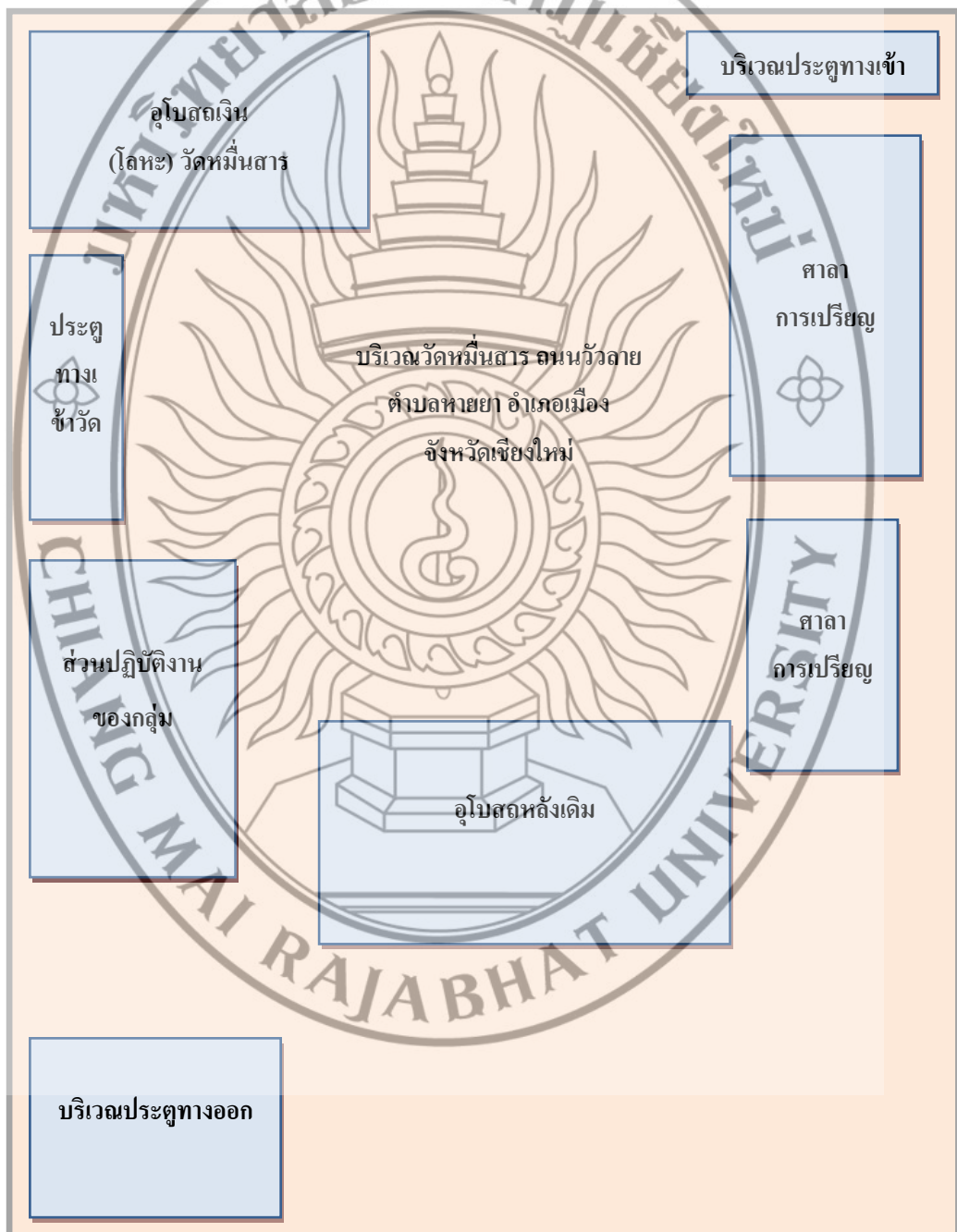
จากแผนภูมิที่ 5.4 เห็นได้ว่าโครงสร้างของกลุ่มนั้นเป็นแบบแนวนอน มีการแจกแจงงานตามจำนวนของสมาชิกภายในกลุ่มและความถนัดของแต่ละคน โดยคุณเจริญมีสมาชิกภายในครอบครัวเข้ามาช่วยงานด้วย โดยในการจัดจำหน่ายสินค้าไปยังผู้บริโภคนั้นจะมีการจัดจำหน่ายผ่านงานแสดงสินค้า และถนนคนเดินวันเสาร์และวันอาทิตย์

4.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ในด้านการออกแบบนั้น ผลงานส่วนใหญ่จะเป็นแบบดั้งเดิม คือ ลายดอกกระถิน ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่คุณเจริญผลิตคือ ชันเงิน ชันโลหะ ชันทองแดง และผลิตแผ่นภาพคุณโลหะซึ่งเป็นงานดั้งเดิมของการทำเครื่องเงิน และคุณโลหะ

4.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

สถานที่ในการผลิตผลิตภัณฑ์ของคุณเจริญ และสมาชิกกลุ่ม จะใช้พื้นที่บริเวณ วัดหมื่นสาร ถนนวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการผลิต โดยจะแบ่งพื้นที่บางส่วนของวัดตรงบริเวณทางออกของประตูวัดเพื่อใช้ในการผลิตหัตถกรรมเครื่องเงิน ดังภาพที่ 5.20

ภาพที่ 5.19 แผนผังบริเวณแสดงบริเวณพื้นที่ผลิตงานของกลุ่มบ้านวัวลาย

4.8 อัตลักษณ์ของเครื่องเงินบ้านวัวลาย

ชุมชนบ้านวัวลายมีประวัติความในด้านการทำเครื่องเงินอันยาวนาน อีกทั้งยังเป็นแหล่งกำเนิดงานหัตถกรรมเครื่องเงินที่มีชื่อเสียง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ทำให้ได้ทราบถึงอัตลักษณ์ และประวัติความเป็นมาของเครื่องเงินบ้านวัวลาย (เจริญ บุญตัน, 2553 : สัมภาษณ์) ดังนี้

รูปแบบที่มีลักษณะโดดเด่นของเครื่องเงินของคุณเจริญนั้นมีรูปแบบโดยทั่วไปเหมือนกับท่านอื่น ๆ คือ การคุณลายและการแกะลายทั้งสองด้านเหมือนกัน แต่จะเน้นลวดลายที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษผลงานต่าง ๆ ที่ได้จะให้ความรู้สึกสมจริง มีความประณีตละเอียดอ่อน โดยเฉพาะลายดอกกระถิน และลายดอกพิกุล ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของคุณเจริญ ทำให้สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย รวมไปถึงความคิดที่อยากจะอนุรักษ์สืบสานงานหัตถกรรมเครื่องเงินและคุณลายของชุมชนวัวลายไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้และสืบสานต่อไป

5. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณอำภพร ฟรังค์

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณอำภพรนั้น ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

5.1 ประวัติของคุณอำภพร ฟรังค์

คุณอำภพร ฟรังค์อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 102/3 ถนนวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 56 ปี จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มเยาวชน และเป็นครูภูมิปัญญาชาวบ้านสอนการคุณลาย มีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินมากกว่า 4 ปี มีสมาชิกภายในครอบครัว 6 คน รายได้หลักของครอบครัว คือ การคุณลายเครื่องเงิน ครอบครัวของคุณอำภพรมีฐานะความเป็นอยู่ที่พออยู่พอกินตามแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายร่วมกับสมาชิกภายในชุมชน(อำภพร ฟรังค์, 2553: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 5.20 คุณอำภาพร ฟรังเค้

5.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าคุณอำภาพร ฟรังเค้นั้น เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอนการคุณลายเครื่องเงินและคุณ โลหะให้กับลูกศิษย์หลายต่อหลายรุ่นมาแล้ว นอกจากคุณอำภาพรจะเป็นครูสอนการคุณลายแล้ว คุณอำภาพรได้มีเวลาฝึกฝนฝีมือของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความชำนาญและเป็นการพัฒนาฝีมือด้วยซึ่งถือเป็นเครื่องยืนยันถึงความเชี่ยวชาญในการทำงานการคุณลายเครื่องเงิน ได้เป็นอย่างดี

5.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

จากการสัมภาษณ์คุณอำภาพร ทำให้ทราบว่า ตนเองนั้นได้เรียนการคุณลายมาจากรุ่นคุณพ่อคุณแม่ที่เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องเงินให้ ตั้งแต่สมัยที่ตนยังเป็นเด็ก ๆ ซึ่งในสมัยนั้นงานเครื่องเงินเป็นที่นิยมและเป็นที่น่าสนใจของเด็ก ๆ ภายในชุมชนเป็นอย่างมาก รวมถึงคุณอำภาพรด้วย แต่คิดกับในปัจจุบันนี้ที่เด็กสมัยใหม่ หันไปสนใจในด้านเทคโนโลยีมากกว่าที่จะสนใจงานหัตถกรรมเครื่องเงิน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่คุณอำภาพรหันมาเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นสอนการคุณลาย เพื่อที่อยากให้เด็กรุ่นหลัง ๆ ได้รู้จักและช่วยกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องเงินไม่ให้สูญหายไปและเก็บไว้เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาสำหรับลูกหลานให้ได้เรียนรู้สืบต่อไปอีกด้วย

5.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของคุณอำภาพร ฟรังเค้

ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ คุณอำภาพรเองก็เห็นด้วยกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ต้นนอกจากที่ตนเองจะเห็นด้วยแล้วยังได้นำแนวทางและหลักการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัวด้วย ซึ่งนอกจากที่คุณอำภาพรจะสอนการคุณลายให้ลูกศิษย์แล้ว คุณอำภาพรเองก็ยัง

ได้มีการสอดแทรกเนื้อหาการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปด้วย เพื่อที่ลูกศิษย์ของคุณ
อำภาพรจะได้นำกลับไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของตนเองได้ต่อไป

5.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น คุณอำภาพร
กล่าวว่า ตนเองสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการการคุณลายเครื่องเงินรวมไปถึงการเป็นครู
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเมื่อก่อนหน้าในยุคเศรษฐกิจที่เฟื่องฟูรายได้ของตนเองเพียงพอกับรายจ่าย แต่
ตอนนี้ในสภาพเศรษฐกิจที่ขาลงของเครื่องใช้ที่แพงขึ้น รวมถึงราคาของวัตถุดิบก็สูงขึ้นด้วย ทำให้
รายได้ของตนเองไม่พอกับรายจ่ายอีกทั้งยังมีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นตามมาด้วย คุณอำภาพรเองได้นำหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับตนเอง โดยเริ่มจากการจัดทำสมุดบัญชีรายรับรายจ่ายภายใน
ครอบครัวขึ้น ซึ่งได้แนวคิดมาจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาช่วย ทำให้สามารถจัดสรรเงิน
ที่ได้มีจากการทำงาน ได้อย่างลงตัวและเพียงพอ อีกทั้งยังเหลือเงินไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บออมไว้ใช้ใน
ยามจำเป็นด้วย

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เฟื่องฟูเหมือนอย่างเช่นเคย ทำให้การดำรงชีพของคุณอำ
ภาพรเองก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน การใช้จ่ายเพื่อซื้อของแต่ละครั้งคุณ
อำภาพรเองก็จะคิดให้รอบคอบ และจะเลือกซื้อแต่ของใช้ที่จำเป็นและมีราคาที่ไม่แพงมาก แต่มี
คุณภาพที่สามารถใช้ได้ยาวนาน เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวของตนเอง รวมทั้งไม่
สร้างหนี้สินเพิ่มขึ้นด้วย

5.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

จากงานหัตถกรรมเครื่องเงินพื้นบ้านเข้าสู่ธุรกิจชุมชนทำให้ทางคุณอำภาพรมีความ
ตื่นตัวในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความหลากหลายและเน้นลายลายที่ผสมผสาน ทั้งลวดลายดั้งเดิม
และลวดลายสมัยใหม่ โดยทางคุณอำภาพร ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการวาดลวดลายและออกแบบ
ลวดลายเองจากการอ่านหนังสือ และได้นำประยุกต์ให้เข้ากับงานของตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนา
ผลงาน และเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จากเดิมที่เป็นเพียงรายได้เสริม แต่เมื่อได้รับการ
พัฒนารูปแบบการผลิตให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ก็ทำให้สินค้าของคุณอำภาพรสามารถดึงดูดผู้บริโภค
ได้มากขึ้นด้วย

5.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารธุรกิจของคุณอำภาพรนั้น จะมีการบริหารร่วมกับสมาชิกภายในครอบครัว
เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่ทำกันภายในครอบครัว จึงไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน แต่สมาชิกภายใน
ครอบครัวจะช่วยกันบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้(อำภาพร ฟรังเก้,
2553 : สัมภาษณ์)

5.7.1 การจัดการด้านการตลาด

คุณอำภาพรได้มีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และสินค้าตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ทั้งภายในจังหวัดเชียงใหม่ และต่างจังหวัด โดยสินค้าที่ผลิตจะเน้นการเสนอความต้องการของลูกค้า ในการจำหน่ายสินค้า ราคาที่ตั้งจะคำนวณจากเวลาในการทำ และดูความยากง่ายของชิ้นงาน ส่วนเงื่อนไขในการตกลงการซื้อขายนั้น ถ้ามีลูกค้าสั่งทำ ลูกค้าจะต้องจ่ายค่ามัดจำเป็นจำนวนเงินครึ่งหนึ่งของชิ้นนั้น ๆ เมื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับตราสินค้าของคุณอำภาพร พบว่าไม่มีตราสินค้า แต่มีการจัดทำบรรจุภัณฑ์เป็นบรรจุภัณฑ์แบบง่าย มีลักษณะเป็นถุงผ้าธรรมดา (ผ้าที่ใช้จะเป็นผ้าฝ้ายทอมือ) ในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายของคุณอำภาพรนั้นจะมีลูกค้าประจำมาซื้อถึงสถานที่ผลิต

5.7.2 การจัดการด้านการผลิต

ในด้านการผลิตนั้น คุณอำภาพรได้มีการจัดการการผลิตอย่างเป็นกระบวนการ คือ การเลือกซื้อวัตถุดิบ (เม็ดเงิน ซื้อจากร้านขายทอง แผ่นเงิน แผ่นอลูมิเนียม ทองแดงและทองเหลือง ซื้อจากร้านขายอลูมิเนียมใกล้บ้าน) ในการผลิตเครื่องเงินคุณอำภาพรนั้นจะผลิตตามแบบที่ตนคิดเอง และผลิตตามแบบของผู้ว่าจ้างด้วย ในด้านของการทำงานจะทำทั้งวันที่บ้านซึ่งเป็นทั้งแหล่งผลิตสินค้าและจำหน่ายสินค้าด้วย การผลิตสินค้านั้นจะมีกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบและรอบคอบ แต่ไม่เน้นการผลิตจำนวนมาก เพราะการทำเครื่องเงินเป็นงานที่มีความประณีตและละเอียดอ่อนมาก บางชิ้นอาจต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน บางชิ้นก็อาจไม่นานขึ้นอยู่กับชิ้นงานแต่ละชิ้นและจะขึ้นอยู่กับกำลังการผลิตของคุณอำภาพรเองด้วย

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่คุณอำภาพรผลิตอยู่ คือ การคูณเครื่องเงินและที่รองแก้ว (ในการผลิตแต่ละครั้ง ใช้เวลา 30 นาที ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น โดยจำหน่ายในราคา 30 บาท) โคมไฟ (ในการผลิตแต่ละครั้ง ใช้เวลา 5 ชั่วโมง ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น โดยจำหน่ายในราคา 950 บาท) พวงกุญแจ (ในการผลิตแต่ละครั้ง ใช้เวลา 15 นาที ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น จำหน่ายในราคา 15 บาท)

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มของคุณอำภาพร ฟรังเก้

ประเภทสมาชิกกลุ่มของคุณอำภาพร ฟรังเก้	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณอำภาพร)	1
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	6
รวม	7

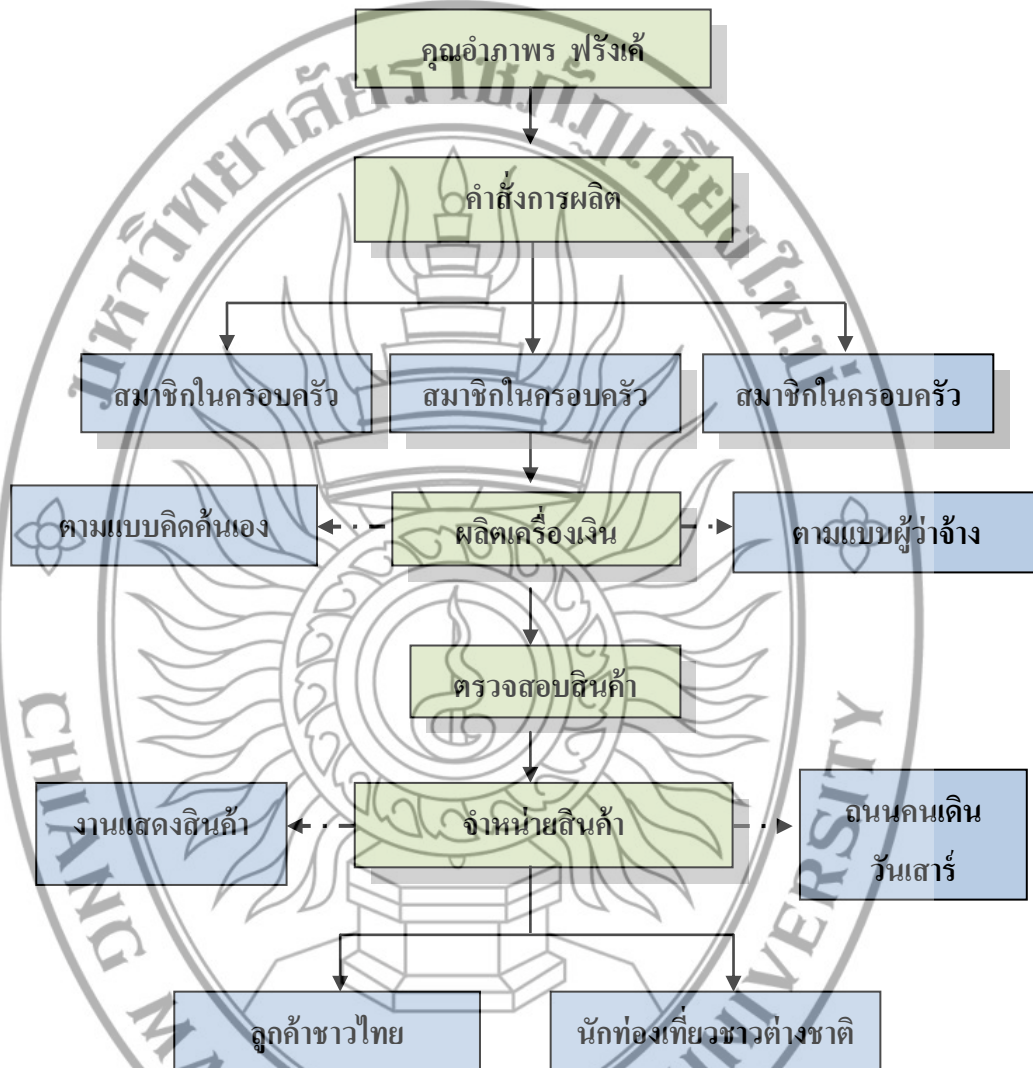
ตารางที่ 5.5 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มของคุณอำภาพร ฟรังเก้

ที่มา : อำภาพร ฟรังเก้, 2553: สัมภาษณ์

การบริหารจัดการกลุ่ม การผลิตและการดำเนินการจำหน่ายร่วมกับสมาชิกภายใน
ครอบครัวนั้น จึงสามารถเขียนเป็น โครงสร้างองค์กร ดังแผนภูมิที่ 5.5 ดังนี้

โครงสร้างองค์กรของคุณอำเภอ ฟรังค์

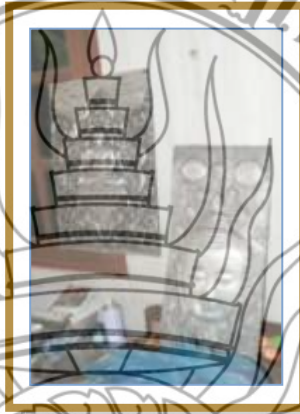

แผนภูมิที่ 5.5 โครงสร้างองค์กรของคุณอำเภอ ฟรังค์

จากแผนภูมิที่ 5.5 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์กรจะคล้ายคลึงกับทุกกลุ่มคือเป็น
โครงสร้างแบบเครือข่าย เนื่องจากเป็นการทำงานร่วมกันกับสมาชิกภายในครอบครัวที่ร่วมกัน
ประกอบอาชีพการทำเครื่องเงินและคุณยาย เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของตนเองโดยการผลิต
สินค้านั้นจะออกแบบตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง และตามแบบที่คิดค้นเองสำหรับการกระจายสินค้าไปยัง
ผู้บริโภคนั้นจะใช้ช่องทางการจำหน่ายคือ งานแสดงสินค้าต่าง ๆ ถนนคนเดิน เป็นต้น

5.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

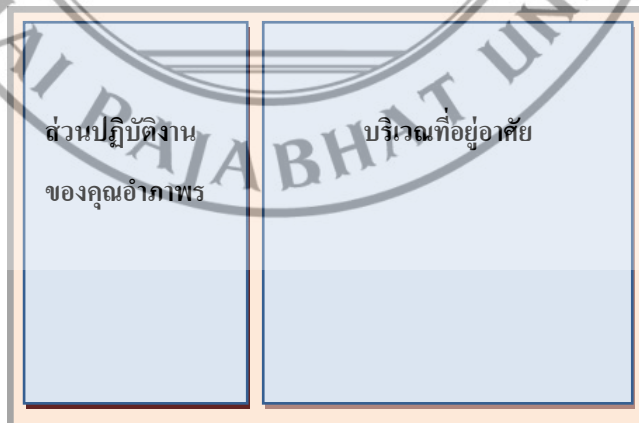
ในด้านของการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผลงานส่วนใหญ่ของคุณอำภาพรจะผลิตตามแบบลวดลายที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ ซึ่งเป็นลวดลายสมัยใหม่ที่มีการผสมผสานเข้ากับลวดลายแบบดั้งเดิม เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งจะเน้นลวดลายที่เป็นลายพระพุทธรเจ้า และลวดลายทางวรรณคดีไทย ดังภาพที่ 5.22

ภาพที่ 5.21 งานคุณลายของคุณอำภาพร ฟรังค์

5.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

แหล่งผลิตสินค้าของผู้ประกอบการนั้น ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 102/3 ถนนวิภาวดี ตำบลทรายยา อำเภอมะเอนก จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสถานที่ในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องเงินและงานคุณลายคุณอำภาพรกล่าวว่าแหล่งผลิตของตนเองเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของครอบครัวมาตั้งแต่สมัยของบรรพบุรุษแล้ว

ภาพที่ 5.22 แผนผังบริเวณแสดงบริเวณพื้นที่ผลิตงานของคุณอำภาพร ฟรังค์

5.8 อัตลักษณ์ของเครื่องเงินของคุณอำภาพร ฟรังค์

งานหัตถกรรมเครื่องเงินของหมู่บ้านวัลลายนั้นมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานในด้านของแหล่งกำเนิดหัตถกรรมเครื่องเงินที่มีชื่อเสียง ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณอำภาพรทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงอัตลักษณ์ และความเป็นมาของเครื่องเงินของคุณอำภาพร ดังนี้

รูปแบบที่เป็นลักษณะเด่นของเครื่องเงินของคุณอำภาพรนั้น คุณอำภาพรได้ใช้จินตนาการของตนเองในการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมา ผลงานแต่ละชิ้นของคุณอำภาพรจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือมีลวดลายที่เป็นแบบไทยเดิมและมีการผสมผสานเข้ากับลวดลายสมัยใหม่ ซึ่งผลงานที่ได้จะให้ความรู้สึกที่สมจริง และความสวยงาม โดยรูปแบบที่คุณอำภาพรนำมาใช้จะเป็นรูปแบบเดียวกับการทำเครื่องเงินโดยทั่วไปคือ การคุณลายและการแกะลายทั้งสองด้าน หรือที่เรียกว่าการคุณลายแบบนูนสูง ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันมาก ในส่วนของคุณอำภาพรเองได้นำวิธีการทำแบบนูนสูงนี้มาใช้ในการทำเครื่องเงินของตนเอง ลวดลายที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็น ลวดลายรูปพระพุทธรูป และลายรูปตัวละครในวรรณคดีไทย ดังภาพที่ 5.25

ภาพที่ 5.23ผลิตภัณฑ์ของคุณอำภาพร ฟรังค์

6. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณคุณุตติต โอม่า

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณคุณุตติตนั้น ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงการดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรม

พื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

6.1 ประวัติของคุณดุสิต โอบา

คุณดุสิต โอบาอายุ 58 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 40 ซอย 3 ถนนวิภาวดี ตำบลทรายทอง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยคุณดุสิตมีประสบการณ์ในการทำงานคุณโลหะและทำเครื่องเงินมากกว่า 42 ปี มีสมาชิกในครอบครัว 5 คน รายได้หลักของครอบครัวมาจากการคุณลายเครื่องเงิน และคุณลายโลหะ

ภาพที่ 5.24 คุณดุสิต โอบา

6.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

คุณดุสิต โอบา มีประสบการณ์ในการทำงานคุณเครื่องเงิน และคุณโลหะมากกว่า 42 ปี มีรายได้จากการทำหัตถกรรมประมาณ 8,000 - 9,000 บาทต่อเดือน จากประสบการณ์ทำงานที่ยาวนานกว่า 42 ปี สามารถเป็นเครื่องยืนยันความเชี่ยวชาญของคุณดุสิต ได้เป็นอย่างดี

6.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

ในปัจจุบันชาวบ้านชุมชนวัดศรีสุพรรณได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงิน เพื่อสืบต่อกิจการหัตถกรรมท้องถิ่น รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจด้านการคุณลายเครื่องเงินและการคุณโลหะ โดยมีที่ตั้งอยู่ที่บริเวณวัดศรีสุพรรณ ถนนวิภาวดี ตำบลทรายทอง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันตนเองดำรงตำแหน่งเป็นครูสอนอยู่ที่วัดศรีสุพรรณซึ่งการปฏิบัติงานของคุณดุสิตจะอยู่ที่วัดศรีสุพรรณส่วนใหญ่ เนื่องจากจะมีนักท่องเที่ยวและนักเรียนเข้ามาเยี่ยมชม

ภายในวัดศรีสุพรรณอยู่ตลอดเวลา รวมถึงเข้ามาเรียนรู้วิธีการคุณลายเครื่องเงินและคุณ โลหะกับคุณ คุสิตอยู่ตลอด ทำให้คุณคุสิตเองภูมิใจที่ลูกหลานของตนเองยังไม่ลืมภูมิปัญญาท้องถิ่นงาน หัตถกรรมเครื่องเงิน ซึ่งคุณคุสิตเองจะสอนทุกคนที่มีความสนใจที่จะเรียนรู้หัตถกรรมเครื่องเงิน โดยไม่หวงความรู้ของตนเองแม้แต่น้อย เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกในการรักษามรดกทางภูมิปัญญา การทำเครื่องเงินอันล้ำค่าเหล่านี้ไม่ให้สูญหายไปกับยุคสมัยนิยม และเพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้สืบ ต่อไป

ภาพที่ 5.25 อุโบสถเงิน วัดศรีสุพรรณ ถ. วัวลาย ต. หายยา อ. เมือง จ. เชียงใหม่

แต่ในปัจจุบันชุมชนวัวลายวัดศรีสุพรรณได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงิน จึงได้จัดทำอุโบสถเงินขึ้น เพื่อสืบทอดงานหัตถกรรมท้องถิ่น รวม ไปถึงการดำเนินธุรกิจด้านการทำเครื่องเงิน โดยมีที่ตั้งคือ บริเวณวัดศรีสุพรรณ ถนนวัวลาย ตำบล หายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันวัดศรีสุพรรณมีพระครูพิทักษ์สุทธิคุณเป็นเจ้าอาวาส ท่านพระครูได้พัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดทั้งด้านศาสนาวัตถุการก่อสร้างและ ปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ภายในวัดการจัดวัดให้เป็นสถานที่ร่มรื่นอันน่าสวยงามและการรักษา ไว้ซึ่งฮีตฮอยและศิลปวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของชุมชนชาวบ้านวัวลายตลอดจนเพื่อรักษาให้เป็น

มรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมเครื่องเงินวัลลาอันล้ำค่าเหล่านี้ไม่ให้สูญหายไปและยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาสำหรับลูกหลานให้ได้เรียนรู้สืบทอดไปอีกด้วย

6.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของคุณอุทิศ โอมะ

ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คุณอุทิศเองก็เคยได้ยินมาบ้างแล้ว ตอนแรก ๆ ก็ไม่ค่อยเข้าใจสักเท่าไร แต่พอได้ยินบ่อยครั้งก็เริ่มเข้าใจและก็เห็นด้วยกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้คุณอุทิศจะเห็นด้วยแล้วยังนำเอาแนวทาง และหลักการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาให้กับตนเองและครอบครัวนั้นคุณอุทิศยังได้นำแนวทางเหล่านี้มาบอกและสอนให้ลูกหลานและคนในชุมชนของตนเองได้รู้ และเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพราะนอกจากจะเป็นแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตแล้วยังสามารถต้านทานสังคมแห่งการบริโภคนิยม รวมถึงเป็นแนวทางที่สามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัวด้วย นับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับคุณอุทิศและชุมชนของตนเอง ในด้านการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี

6.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น คุณอุติศกล่าวว่าตนเองสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการดูแลเครื่องเงิน และดูแลโลหะ รายได้ทั้งหมดมาจากการทำงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก่อนหน้านี้งานหัตถกรรมเครื่องเงินเป็นที่นิยมมากของบุคคลทั่วไปที่มาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ และมักจะซื้อเครื่องเงินกลับไปใช้เอง หรือซื้อกลับไปเป็นของฝาก เป็นต้น

แต่ในสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบัน ทำให้รายรับของคุณอุติศลดลง แต่รายจ่ายเพิ่มขึ้น คุณอุติศเองก็นำแนวทางและหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อรองรับสภาพเศรษฐกิจที่กำลังถดถอยอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งวิธีการนั้นคุณอุติศเองเมื่อได้รับเงินมาแล้วจะมีการแบ่งเงินออกเป็นหลายส่วน เช่น เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เพื่อซื้อวัตถุดิบในงานดูแลเครื่องเงินและ ดูแลโลหะ และรายจ่ายอื่น ๆ ของตนเอง และครอบครัว อีกทั้งต้องแบ่งส่วนหนึ่งเพื่อเก็บออมเสมอไว้ใช้ในยามจำเป็น ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษ เพียงเท่านั้นคุณอุติศก็สามารถดำรงชีพอยู่ภายในโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้เท่าทัน

6.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

จากการสัมภาษณ์คุณอุติศกล่าวว่า นับตั้งแต่ที่วัดศรีสุพรรณ จัดสร้างอุโบสถเงินขึ้นภายในวัด ทำให้มีนักท่องเที่ยวได้แวะมาซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องเงินถึงแหล่งผลิต ซึ่งคุณอุติศเองได้รับการฝึกอบรมในด้านการตลาด ด้านการผลิตและด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากสำนัก

พุทธศักราชวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้ตนเองเกิดการประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์มากขึ้น และผลิตภัณฑ์ของตนเองก็เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายของนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

6.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับธุรกิจชุมชนของคุณดุสิตนั้น ได้มีการกำหนดกลยุทธ์การบริหารงานเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

6.7.1 การจัดการด้านการตลาด

คุณดุสิตได้เปลี่ยนรูปแบบการผลิตสินค้าที่ต่างจากคนอื่น ๆ ในชุมชนวัดศรัทธาธรรมคือ การคุณลายรูปนกหัสติณี โดยเน้นการจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูง ส่วนการประชาสัมพันธ์สินค้าทางคุณดุสิตนั้นจะมีการประชาสัมพันธ์โดยการบอกต่อของลูกค้าที่มาซื้อสินค้าแล้วประทับใจ การผลิตสินค้าของคุณดุสิตจะผลิตเพื่อรักษากฎมึปัญญาหัตถกรรมเครื่องเงินของท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไป แต่คุณดุสิตเองก็มีร้านจำหน่ายเป็นของตนเอง 1 แห่ง

6.7.2 การจัดการด้านการผลิต

ในการผลิต คุณดุสิตกล่าวว่า ตนได้ทำการผลิตเพียงผู้เดียว ในการผลิตนี้เป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการตลาดคือ สินค้าของตนเองต้องมีคุณภาพและลูกค้าได้รับความพึงพอใจในงานคุณลายเครื่องเงินและคุณโลหะแต่ละชิ้นคุณดุสิตจะใส่ใจละเอียดของชิ้นงานทั้งหมดที่ผลิตออกมาให้ครบถ้วนและถูกต้องตามรูปแบบที่ตนเองตั้งไว้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มคุณดุสิต โอมมา

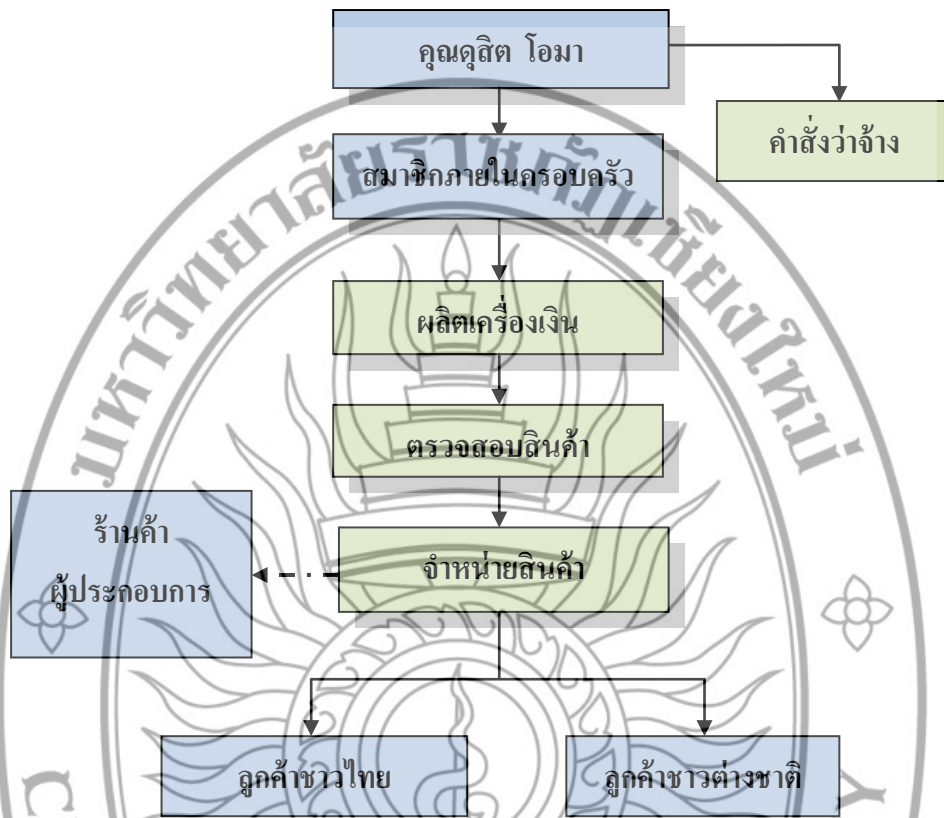
ประเภทสมาชิกกลุ่มบ้านวัดศรัทธาธรรม	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณดุสิต)	1
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	1
สมาชิกภายในครอบครัว	-
รวม	2

ตารางที่ 5.6 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มของคุณดุสิต โอมมา

ที่มา : คุณดุสิต โอมมา, 2553 : สัมภาษณ์

เนื่องจากคุณดุสิตได้ดำเนินการผลิตและการจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียว โครงสร้างองค์กรจึงเป็นแบบที่ไม่ซับซ้อน ดังแผนภูมิที่ 5.6 ดังนี้

โครงสร้างองค์กรของคุณดุสิต โอมา

แผนภูมิที่ 5.6 โครงสร้างองค์กรของคุณดุสิต โอมา

จากแผนภูมิที่ 5.6 จะเห็นได้ว่าการผลิตภัณฑ์เครื่องเงินของคุณดุสิตทำให้เห็นถึงการ
ทำผลิตภัณฑ์ชุมชนขนาดเล็ก โดยส่วนใหญ่ของกลุ่มของคุณดุสิตจะทำงานเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่การ
จัดซื้อวัตถุดิบในการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์การตลาด การเงิน การควบคุมการผลิต และการจัด
จำหน่าย

6.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ในส่วนของการออกแบบผลิตภัณฑ์คุณดุสิตกล่าวว่าถ้าเป็นงานของตนเองจะมี
การออกแบบลวดลายเอง แต่ถ้าเป็นงานที่มีผู้ว่าจ้างให้ผลิตนั้นผู้ว่าจ้างจะกำหนดรูปแบบและลวดลาย
มาให้

6.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

คุณดุสิต โอมา มีสถานที่ในการผลิตอยู่ 2 แห่ง คือ แห่งหนึ่งจะเป็นบริเวณของ
ตนเอง และอีกแห่งหนึ่งจะใช้พื้นที่บริเวณวัดศรีสุพรรณ ถนนวิภาวดี ตำบลทรายทอง อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการผลิต และจัดจำหน่าย โดยจะแบ่งพื้นที่บางส่วนภายในบริเวณวัด เพื่อใช้ทำกิจกรรมเหล่านี้

ภาพที่ 5.26 แผนผังบริเวณแสดงบริเวณพื้นที่ผลิตงานของคุณคุดสิต โอมะ

6.8 อັดลัษณ์ของเครื่องเงิน คุณคุดสิต โอมะ

ถ้าพูดถึงงานหัตถกรรมเครื่องเงิน ทุกคนก็ต้องนึกถึงงานหัตถกรรมเครื่องเงินชุมชนบ้านวัวลายที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน อีกทั้งชุมชนบ้านวัวลายยังเป็นแหล่งกำเนิดและแหล่งผลิตเครื่องเงินที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษแล้ว ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณคุดสิต โอมะ ทำให้ทางผู้วิจัยได้ทราบถึงอັดลัษณ์ของเครื่องเงินของคุณคุดสิต ดังนี้

รูปแบบที่เป็นลักษณะเด่นของเครื่องเงินคุณคุดสิต จะมีลักษณะที่เป็นรูปแบบการคูณลายเป็นส่วนใหญ่ ผลงานที่ออกมา จะเป็นงานที่เป็นรูปแบบนูนสูง ซึ่งชิ้นงานจะลดระดับกันลงไปตาม

ลวดลาย ที่มีความงดงามเป็นอย่างยิ่ง ให้ความรู้ลึกสมจริง ลวดลายที่แกะหรือคุณลายนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นลวดลาย นกหัสติง ราหูอมจันทร์ และกรอบคู่พระไตรปิฎก ดังภาพที่ 5.28

ภาพที่ 5.27 ผลงานคุณลายของคุณดุสิต โอมมา

7. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณเสนีย์ ไชยรังสี

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณเสนีย์ ไชยรังสีจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงการดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

7.1 ประวัติของคุณเสนีย์ ไชยรังสี

คุณเสนีย์ ไชยรังสี อายุ 51 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 2 ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกภายในครอบครัว 4 คน มีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินมากกว่า 30 ปี รายได้โดยเฉลี่ย 9,000-10,000 บาทต่อเดือน อาชีพหลักที่ทำอยู่ในปัจจุบัน คือ เป็นส่วคุณเครื่องเงิน และคุณโลหะ อาชีพเสริมของคุณ

เสนีย์ คือ เป็นครูสอนอยู่ที่วัดศรีสุพรรณ ปัจจุบันเป็นลูกจ้างของร้านเชียงใหม่ซิลเวอร์แวร์ทำหน้าที่
 คุณลายเครื่องเงินและคุณลายโลหะ ดังภาพที่ 5.28

ภาพที่ 5.28 คุณเสนีย์ ไชยรังษี

7.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าคุณเสนีย์ ไชยรังษี มีประสบการณ์ในการทำงานคุณเครื่องเงิน
 และทำคุณโลหะมากกว่า 30 ปี มีรายได้จากการทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินประมาณเดือนละ 9,000-
 10,000 บาท คุณเสนีย์ถือว่าเป็นส่ค่าคุณเครื่องเงินและคุณโลหะ ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างมาก
 ปัจจุบันนี้คุณเสนีย์เองได้ประกอบอาชีพเป็นครูสอนอยู่ที่วัดศรีสุพรรณจากประสบการณ์ทำงาน
 หัตถกรรมกว่า 30 ปี สามารถเป็นเครื่องยืนยันความเชี่ยวชาญงานหัตถกรรมเครื่องเงินของคุณเสนีย์
 ได้เป็นอย่างดี

7.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินมาเผยแพร่สู่ชุมชนของคุณเสนีย์นั้น
 เริ่มต้นจากการที่ตนเองได้เข้ามาเป็นครูสอนงานหัตถกรรมท้องถิ่นงานคุณลายเครื่องเงิน และคุณลาย
 โลหะอยู่ที่วัดศรีสุพรรณ ก็ได้นำเอาทักษะและความชำนาญของตนเองที่มีอยู่มาสอนให้ลูกหลาน
 และผู้ที่สนใจในงานคุณลายเครื่องเงินและคุณลายโลหะ ได้เข้ามาศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับงาน
 หัตถกรรมเครื่องเงินบ้านศรีสุพรรณ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่
 ต่อไป

ในปัจจุบันท่านพระครูพิทักษ์สุทธิคุณ เจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณและชาวบ้านชุมชนบ้านศรีสุพรรณได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ และสืบสานมรดกงานหัตถกรรมเครื่องเงิน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาหัตถกรรมเครื่องเงินว้าวลายขึ้นในโอกาสจัดงาน “มรดกล้านนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น 500 ปี วัดศรีสุพรรณ” เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2543 และได้อนุญาตให้ใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งภายในวัดจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมเครื่องเงิน เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมเครื่องเงิน อะลูมิเนียมของบ้านศรีสุพรรณ รวมถึงเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ของชาวบ้านศรีสุพรรณให้เข้มแข็งอีกทางอีกด้วย และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้วัดศรีสุพรรณเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่อีกหนึ่งแห่ง

7.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของคุณเสนีย์ ไชยรังสี

ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ในส่วนตัวของคุณเสนีย์เองได้ดูและรับฟังมาจากโทรทัศน์มาบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่ค่อยเข้าใจอะไรมากนัก คุณเสนีย์เองก็เห็นด้วยกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ตนเองเริ่มศึกษาถึงปรัชญาและแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจนเข้าใจอย่างถ่องแท้ และได้เชื่อมั่นเอาพระราชดำริหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเริ่มต้นจากตนเองก่อน เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับคนในครอบครัวและในชุมชนต่อไป

7.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้นคุณเสนีย์กล่าวว่าตนเองสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการคุณลายเครื่องเงินและคุณโลหะ โดยรายได้ของคุณเสนีย์จะมาจาก 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งมาจากการเป็นลูกจ้างของร้านเชียงใหม่ซีสเวอร์แวร์ และอีกส่วนหนึ่งมาจากการรับจ้างคุณลายนอกเวลางาน ซึ่งในสภาพเศรษฐกิจที่กำลังถดถอยอยู่ในปัจจุบันนี้ คุณเสนีย์เองได้น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง โดยที่คุณเสนีย์เองจะแบ่งเงินส่วนหนึ่งเพื่อเก็บออม และส่วนที่เหลือก็จะนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะใช้ให้เหมาะสมกับรายรับของตนเองที่ได้รับเข้ามาในแต่ละเดือน

7.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

จากความเป็นแปลงจากหัตถกรรมเครื่องเงินของท้องถิ่นเข้าสู่ธุรกิจชุมชนของคุณเสนีย์สังเกตได้จากคำสั่งในการผลิตสินค้าที่เพิ่มขึ้น ทำให้คุณเสนีย์ได้รับค่าจ้างและอัตราในการผลิตเพิ่มขึ้น ทำให้มีกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากจะผลิตสินค้าเสร็จแล้วยังสามารถนำสินค้าไปจำหน่ายได้ทันที แม้ว่าตัวเองเป็นเพียงลูกจ้างก็ทำให้ได้รับความมั่นใจในการทำงานและมีรายได้เข้ามาอย่างต่อเนื่องเพื่อที่ตนเองจะสามารถนำเงินที่ได้มาเลี้ยงชีพตนเอง และครอบครัวต่อไป

7.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ในด้านการจัดการและบริหารธุรกิจของคุณเสนีย์นั้น ทางผู้วิจัยได้ศึกษาในมุมมอง ลูกจ้างที่เห็นถึงกระบวนการในการจัดการของผู้ประกอบการร้านเชียงใหม่ซิลเวอร์แวร์ ที่มีแนวทางในการบริหารธุรกิจชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

7.7.1 การจัดการด้านการตลาด

สำหรับในด้านการจัดการตลาดนั้น คุณเสนีย์นั้นยังไม่ได้มีบทบาทในการให้การช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าของทางกลุ่ม นอกจากจะทำงานคุณลายเครื่องเงินและคุณลายโลหะให้มีความละเอียดและสวยงาม ตามแบบที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ส่วนทางผู้ประกอบการจะนำสินค้าไปจัดแสดงตามงานต่าง ๆ เช่น งานแสดงสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และร้านจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการเอง เป็นต้น

7.7.2 การจัดการด้านการผลิต

ในการจัดการด้านการผลิตนั้นคุณเสนีย์ได้อธิบายถึงขั้นตอนในการผลิตในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ คือ การคุณลายเครื่องเงิน และคุณลายโลหะแต่ในส่วนของการเลือกซื้อวัตถุดิบนั้นทางผู้ประกอบการจะเป็นคนจัดหาให้ทั้งหมด เคล็ดลับในการคุณลายเครื่องเงินให้มีมาตรฐานและความสวยงามขึ้นอยู่กับการเก็บรายละเอียดชิ้นงานของช่างแต่ละคนซึ่งสามารถทำให้ชิ้นงานทุกชิ้นมีความสวยงามตามแบบที่ลูกค้าต้องการ

ในด้านของการจัดการและบริหารกลุ่ม ทางผู้ประกอบการร้านเชียงใหม่ซิลเวอร์แวร์ไม่มีระบบในการบริหารกลุ่ม เนื่องจากลูกจ้างทุกคนมีข้อตกลงในการทำงาน คือ เริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่เวลา 08.00 น. - 17.00 น. และเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน เวลา 12.00 น. - 13.00 น. โดยปฏิบัติงานตั้งแต่วันจันทร์ – วันเสาร์ หรือรวมวันอาทิตย์ด้วยในช่วงเวลาที่มีคำสั่งซื้อเข้ามาจำนวนมาก ซึ่งทุกคนในกลุ่มจะบริหารเวลาปฏิบัติงานด้วยตนเอง

7.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

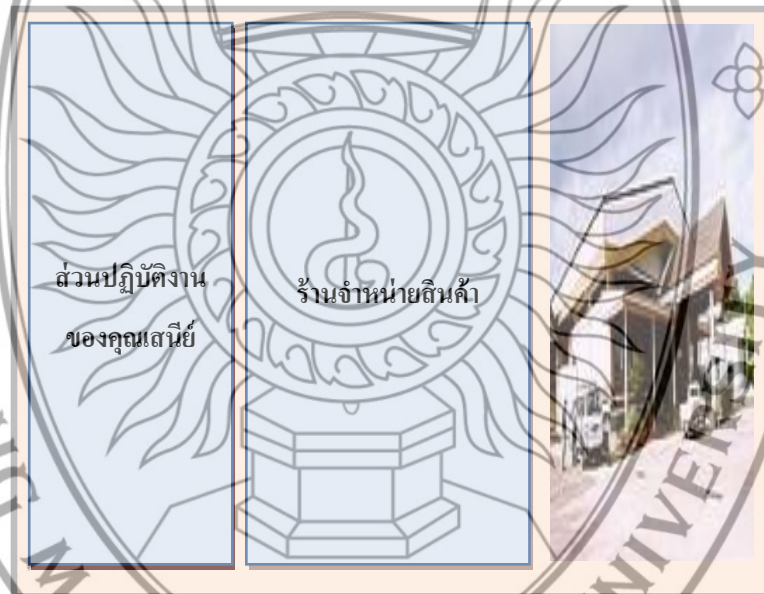
ในด้านของการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นคุณเสนีย์เองได้ผลิตสินค้าตามแบบของผู้ประกอบการซึ่งเป็นที่ได้รับความสั่งมาจากผู้ว่าจ้างอีกที โดยรูปแบบหรือลวดลายของผลิตภัณฑ์ที่คุณเสนีย์ผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินออกมานั้นจะเป็นลวดลายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ และเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของไทยตั้งแต่โบราณ เช่น ลวดลาย 12 ราศี ลวดลายช้าง สัตว์คู่บ้านคู่เมืองของไทย เป็นต้นดังภาพที่ 5.30

ภาพที่ 5.29 ผลงานของคุณเสนีย์ ไชยรังสี

7.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

สถานที่ในการสร้างสรรค์ผลงานคุณเสนีย์ คือ เชียงใหม่ซิลเวอร์แวร์ บริษัทพัฒนาอินดิวส์ จำกัด เลขที่ 62/10 หมู่3 ถนนเชียงใหม่-สันกำแพงตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ โดยสร้างแยกจากตัวบ้าน ดังภาพที่ 5.31

ส่วนปฏิบัติงาน
ของคุณเสนีย์

ร้านจำหน่ายสินค้า

ภาพที่ 5.30 แผนที่บริเวณแสดงบริเวณพื้นที่ผลิตงานของคุณเสนีย์ ไชยรังสี

7.8 อุตลักษณ์ของเครื่องเงินของคุณเสนีย์ ไชยรังสี

จากการสัมภาษณ์คุณเสนีย์ ทำให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดหัตถกรรมเครื่องเงินที่มีชื่อเสียงรวมถึงอัตลักษณ์และความเป็นมาของเครื่องเงินของคุณเสนีย์ ไชยรังสี ดังนี้

แหล่งผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องเงินที่มีมากที่สุดของจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ที่ถนนวัวลาย เครื่องเงินในแถบนี้ส่วนใหญ่จะเป็นของชิ้นใหญ่ วิธีการจะทำแบบโบราณ เช่น ชันน้ำ ฟานรอง เข็มขัดเงิน ซึ่งมีการดูแลอย่างประณีตงดงาม สนนราคาค่อนข้างสูง โดยจะคิดราคาตามน้ำหนัก

ของเงิน ด้วยเห็นนี้พวกเครื่องประดับที่มีน้ำหนักเบาอย่าง กำไร ตุ้มหู สร้อย แหวน กลับได้รับความนิยมมากกว่าของชิ้นใหญ่ ซึ่งรูปแบบของเครื่องเงินคุณเสนีย์ที่ผลิตอยู่จะมีลักษณะที่โดดเด่น คือการตกแต่งภาพ เป็นภาพเหมือนจริงบนแผ่นเงินใส่กรอบอย่างสวยงาม ซึ่งต้องใช้เนื้อเงินจำนวนมาก มีน้ำหนักประมาณ 10-20 บาท โดยจะใช้เวลาในการผลิตนาน แต่ผลงานที่ออกมาจะมีความประณีตงดงามและให้ความรู้สึกสมจริง

8. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินคุณมานพ ชัยแก้ว

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณมานพนั้น ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินกรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

8.1 ประวัติของผู้ประกอบการ

คุณมานพ ชัยแก้ว อายุ 69 ปีอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 12/6 ซอย 10 ถนนวิภาวดี ตำบลทรายขาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการศึกษาจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คุณมานพประกอบอาชีพทำเครื่องเงิน และคุณไลหะเป็นอาชีพหลัก คุณมานพมีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงิน และคุณไลหะมาแล้ว 55 ปี มีสมาชิกภายในครอบครัว 8 คน คุณมานพมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย พออยู่พอกินเหมือนกับชาวพื้นบ้านทั่วไปตามชนบท ที่ไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่แพร่ขยายตามสังคมในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 5.31 คุณมานพ ชัยแก้ว

8.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

คุณมานพ ชัยแก้ว ได้ประกอบอาชีพการทำเครื่องเงินมาตั้งแต่สมัยที่ตนยังเป็นเด็ก ๆ มีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินมาแล้ว 55 ปี รายได้ของคุณมานพจะขึ้นอยู่กับชิ้นงานแต่ละชิ้นที่ตนเองผลิตขึ้น ในปัจจุบันคุณมานพมีสภาพความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย พออยู่พอกิน ไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่กำลังแพร่ขยายตามสังคมทั่ว ๆ ไป มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งคุณมานพเองได้เดินทางไปต่างประเทศเพื่อแสดงผลงานการคุณลายเครื่องเงิน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่า คุณมานพเองเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินได้เลย จากประสบการณ์อันยาวนานของคุณมานพ นับเป็นเครื่องยืนยันได้ถึงความเชี่ยวชาญในการทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินได้เป็นอย่างดี

8.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณมานพเองได้มีส่วนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินมาเผยแพร่ต่อชุมชน โดยการนำวิชาความรู้ที่ตนเองมีเกี่ยวกับงานหัตถกรรมเครื่องเงินมาถ่ายทอดให้กับลูกหลานของตนเอง เพื่อให้เรียนรู้ถึงเทคนิคและวิธีการทำเครื่องเงินจากประสบการณ์อันยาวนานของคุณมานพเอง และเพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินไม่ให้สูญหายไปกับยุคสมัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่

ปัจจุบันคุณมานพ และชาวบ้านในชุมชนบ้านวังลายได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินที่กำลังจะสูญหายไปกับกาลเวลา โดยมีการจัดแหล่งการเรียนรู้งานหัตถกรรมเครื่องเงินขึ้นอยู่ภายในบริเวณวัดหมื่นสาร ซึ่งเป็นสถานที่ในการปฏิบัติของคุณมานพเอง เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมเครื่องเงิน และเป็นการรักษามรดกทางภูมิปัญญาการทำเครื่องเงินอันล้ำค่าเหล่านี้ไม่ให้สูญหายไปไหน อีกทั้งยังเป็นการสืบสานมรดกทางปัญญาไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้สืบต่อไปอีกด้วย

8.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของคุณมานพ ชัยแก้ว

ความเข้าใจในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคุณมานพกล่าวว่า ตนเองนั้นเข้าใจว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการใช้ชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย พออยู่พอกินตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จากความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ทำให้คุณมานพเองได้น้อมนำเอาแนวคิดและหลักการเหล่านี้มาใช้กับตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งคุณมานพเองยังได้นำแนวทางและหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้มาช่วยสอนให้ลูกหลานของตนเอง เพื่อนำเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเอง และเพื่อเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม

8.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพการทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น คุณมานพเองสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการทำเครื่องเงิน ซึ่งก่อนหน้านี้ในชุมชนของคุณมานพเองได้มีการประกอบอาชีพการทำเครื่องเงินกันแทบทุกหลังคาเรือน เพราะเป็นอาชีพที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งในปัจจุบันนี้เด็กรุ่นหลัง ๆ ไม่ค่อยให้ความสนใจในอาชีพการทำเครื่องเงินกันสักเท่าไร ทำให้ในปัจจุบันนี้งานหัตถกรรมเครื่องเงินกำลังจะสูญหายไปจากสังคมไทย

แต่ในปัจจุบันนี้งานหัตถกรรมเครื่องเงินได้รับความนิยมน้อยมาก เนื่องจากเม็ดเงินมีราคาที่สูงขึ้น รวมถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังตกต่ำอยู่ในปัจจุบันนี้ ทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินมียอดการสั่งซื้อสั่งจ้างลดลงด้วยเช่นกัน ทำให้คุณมานพมีวิธีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจที่กำลังถดถอย โดยตนเองได้น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งคุณมานพมีการแบ่งรายได้ของตนเองออกเป็นส่วน ๆ เพื่อนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เพื่อซื้อวัตถุดิบในการทำงาน และรายจ่ายอื่น ๆ อีกทั้ง ต้องแบ่งเพื่อเก็บออมอยู่เสมอ รวมถึงเลือกซื้อเลือกใช้น้ำของที่พอประมาณไม่ฟุ้งเฟ้อ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนในท้องถิ่น เพียงเท่านั้นตนเองก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ภายในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างรู้เท่าทัน และอย่างยั่งยืน

8.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

ในยุคความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนั้น สิ่งที่ควรตระหนักถึงคือความประหยัด ในการทำงานที่มีใจรักการทำเครื่องเงินของคุณมานพ จำเป็นต้องมีการลดทอนบางอย่างเพื่อความอยู่รอด ซึ่งคุณมานพเองได้เริ่มผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน มาตั้งแต่ตนเองยังเป็นเด็ก ๆ อยู่ สืบเนื่องจากได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นคุณพ่อคุณแม่ของคุณมานพเอง เมื่อเดิมโตมาก็ได้ประกอบอาชีพการทำเครื่องเงินจนมาถึงทุกวันนี้ ซึ่งคุณมานพเองได้รับความช่วยเหลือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยได้เดินทางไปต่างประเทศเพื่อนำผลิตภัณฑ์ไปจัดแสดง ทำให้คุณมานพได้เข้ารับการอบรมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ขึ้นมา และยังทำให้ทางคุณมานพเริ่มปรับตัวเข้าสู่ธุรกิจชุมชนที่แตกต่างไปจากการจำหน่ายที่สถานที่ผลิตของคุณมานพเพียงอย่างเดียว

8.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการบริหารธุรกิจชุมชนในระบบเศรษฐกิจพอเพียงของคุณมานพนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาในลักษณะ โครงสร้างองค์กร การจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการจัดการด้านสถานที่ในการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

8.7.1 การจัดการด้านการตลาด

ในด้านการตลาดของคุณมานพ ได้มีการประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ตามงามแสดงสินค้าที่เมืองทองธานี และงานนิทรรศการต่าง ๆ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ของคุณมานพเป็นที่รู้จักของกลุ่มลูกค้าทั่วไปมากขึ้นด้วย

8.7.2 การจัดการด้านการผลิต

ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินของคุณมานพ การผลิตส่วนใหญ่จะผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง หรือทำตามแบบที่ลูกค้านำมาให้ และเป็นการทำแบบผู้ประกอบการรายเดียว ผลิตภัณฑ์ที่ทำจะเกี่ยวกับการดูแลเครื่องเงิน เพราะเป็นงานที่คุณมานพถนัด วัสดุส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่เป็นเงินและแผ่นโลหะ ส่วนอุปกรณ์อื่น ๆ ซื้อจากร้านค้าทั่วไปในกรุงเทพฯ และจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนทางด้านการผลิตนั้นคุณมานพจะเป็นผู้ผลิตเองทุกขั้นตอน ซึ่งผลิตภัณฑ์เครื่องเงินที่ได้ออกมาจะมีมาตรฐานเหมือนกันทุกชิ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินของคุณมานพเป็นที่ยอมรับของลูกค้าทั่วไป

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มคุณมานพ ชัยแก้ว

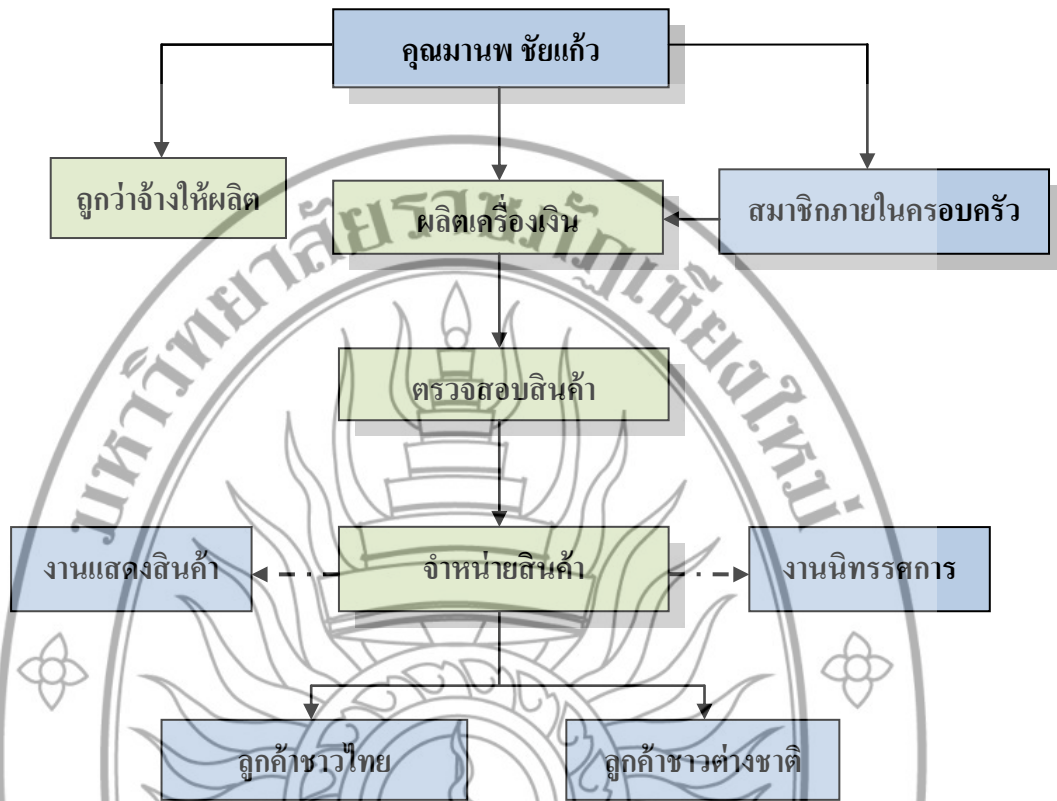
ประเภทสมาชิกกลุ่มคุณมานพ ชัยแก้ว	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณมานพ)	1
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	1
สมาชิกภายในชุมชน	-
รวม	2

ตารางที่ 5.7 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มของคุณมานพ ชัยแก้ว

ที่มา : มานพ ชัยแก้ว, 2553; สัมภาษณ์

จากข้อมูลการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องเงินของคุณมานพ ชัยแก้ว ที่เป็นการผลิตในชุมชนตามรูปแบบผู้ประกอบการรายเดียว องค์กรของคุณมานพ ชัยแก้วจึงนับว่ามีโครงสร้างองค์กรที่ไม่ซับซ้อนนักสามารถแจกแจงโครงสร้างองค์กรของคุณมานพ ชัยแก้ว ได้ดังแผนภูมิที่ 5.7 ดังนี้

โครงสร้างองค์กรของกลุ่มบ้านวัดลาย

แผนภูมิที่ 5.7 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มบ้านวัดลาย

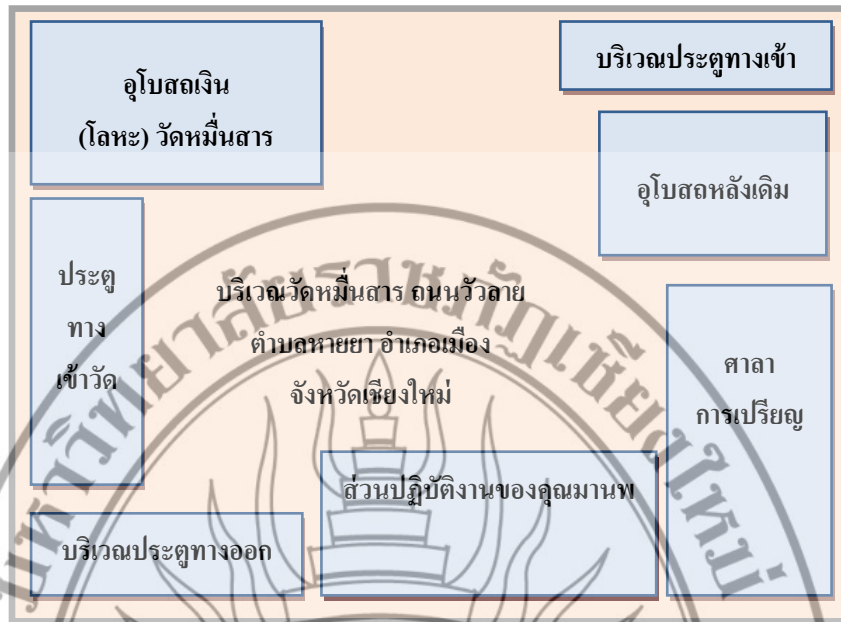
จากแผนภูมิที่ 5.7 ในการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องเงินของคุณมานพนั้น โครงสร้างขององค์กรทำให้เห็นว่าการทำผลิตภัณฑ์เครื่องเงินชุมชนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดซื้อ การออกแบบ การตลาดการผลิตผลิตภัณฑ์ และการจัดจำหน่าย

8.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ในด้านการออกแบบของคุณมานพเองยังคงรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นแบบดั้งเดิม ยังไม่มีการพัฒนาออกแบบลวดลายใหม่ ๆ ขึ้น จึงมีการผลิตผลิตภัณฑ์เป็นลวดลายซ้ำ ๆ แบบเดิมตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมาแล้ว

8.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

แหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ของคุณมานพนั้นจะใช้พื้นที่ในบริเวณวัดหมื่นสาร ถนนวัดลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยจะแบ่งพื้นที่บางส่วนของวัดเพื่อใช้ในการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงิน ดังภาพที่ 5.32

ภาพที่ 5.32 แผนผังบริเวณแสดงบริเวณพื้นที่ผลิตงานของคุณมานพ ชัยแก้ว

8.8 อุตลักษณ์ของเครื่องเงินของคุณมานพ ชัยแก้ว

อุตลักษณ์ที่โดดเด่นของเครื่องเงินบ้านวัวลายอันยาวนานของคุณมานพคือรูปแบบวิธีการแกะลายสองด้าน ผลงานที่ได้ทำให้ลวดลายที่ได้มีความเป็นลายนูนสูง ซึ่งต่างจากการตอกลายของภาคกลางมักเป็นลายนูนต่ำ โดยรูปทรงส่วนใหญ่ของสกุลเงินบ้านวัวลาย มักเป็นรูปทรงกระบอก มีลวดลายดอกกระถินซึ่งถือได้ว่าเป็นอุตลักษณ์ที่โดดเด่นของเครื่องเงินบ้านวัวลายที่มีความแตกต่างไปจากเครื่องเงินที่อื่น ๆ ด้วย ดังภาพที่ 5.33

ภาพที่ 5.33 สกุลเงินบ้านวัวลาย

9. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณชลดาล สัตว์ต่อชาติ

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณชลดาลนั้น ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

9.1 ประวัติของผู้ประกอบการ

คุณชลดาล สัตว์ต่อชาติ อายุ 20 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 27 ถนนวิไลย ตำบลห้วยยา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) คุณชลดาลมีประสบการณ์ในการทำงาน 9 ปี มีสมาชิกในครอบครัว 3 คน รายได้ของครอบครัวมาจากการประกอบอาชีพทำเครื่องเงิน มีรายได้จากการทำงานหัตถกรรมประมาณ 12,000 บาทต่อเดือน ซึ่งคุณชลดาลกล่าวว่าตนเองได้รู้เรียนวิชาการทำเครื่องเงินมาจากบรรพบุรุษ โดยเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องเงินจากรุ่นสู่รุ่น

9.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

ในด้านของความเชี่ยวชาญงานหัตถกรรมเครื่องเงินของคุณชลดาลนั้น กล่าวว่า ตนเองเริ่มผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องเงินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยเริ่มจากการผลิตกรอบรูป ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2550 ก็เริ่มผลิตปิ่นปักผม ซึ่งคุณชลดาลถือได้ว่าเป็นช่างทำหัตถกรรมเครื่องเงินที่ยังเป็นเด็กรุ่นใหม่ทำให้คุณชลดาลเองมีความเชี่ยวชาญในการทำเครื่องเงินอยู่พอสมควร

9.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินมาเผยแพร่ต่อชุมชนของคุณชลดาลกล่าวว่า ตนเองเป็นสมาชิกในกลุ่ม “ฮ่วมเฮียนศิลป์” ซึ่งทางกลุ่มของคุณชลดาลได้มีการเปิดการเรียนการสอนในด้านงานหัตถกรรมเครื่องเงินและงานคุณโลหะให้กับเด็กรุ่นใหม่ได้เข้ามาเรียนรู้ รวมไปถึงผู้ที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ โดยคุณชลดาลเองได้มีส่วนช่วยในการเป็นครูสอน และเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้ที่เข้ามาเรียนรู้ด้วย

9.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของคุณชลดาล สัตว์ต่อชาติ

ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คุณชลดาลเคยได้ยินมาจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ ฯลฯ และบ่อยครั้งที่สุดคือ จากคุณครูของคุณชลดาลเอง ในส่วนตัวนั้นตนเองก็มีความเห็นด้วยกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ต้นแล้ว ซึ่งคุณชลดาลได้น้อมนำเอาแนวทางและหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน

ของตนเองและครอบครัวด้วย เพื่อให้ตนเองนั้นสามารถต้านทานสังคมแห่งการบริโภคนิยม จะยังเป็นแนวทางที่สามารถสร้างให้ครอบครัวดำรงอยู่ในโลกปัจจุบันได้อย่างมั่นคงและรู้ทันโลกภายนอกได้อีกด้วย

9.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น คุณชลกาลกล่าวว่าตนเองสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการทำหัตถกรรมเครื่องเงิน และการดูแลโลหะแต่ก่อนหน้านี้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องเงินได้รับความสนใจ และยังเป็นที่ยินยอมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันเมื่อสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เฟื่องฟูเหมือนเช่นเคยเนื่องด้วยราคาเครื่องเงินที่มีราคาสูงขึ้น และผูกติดกับราคาของทองคำ ทำให้เครื่องเงินมีราคาสูง และได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวที่น้อยลงด้วย ทำให้รายรับของคุณชลกาลลดลง รวมไปถึงยอดการสั่งซื้อสั่งจ้างก็ลดลงด้วยเช่นกัน ซึ่งคุณชลกาลได้น้อมนำเอาแนวทางและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเข้ามาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของตน โดยการใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม รวมไปถึงการเลือกซื้อข้าวของที่พอประมาณไม่ฟุ้งเฟ้อ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษและคนในท้องถิ่นของตน เพียงเท่านั้นคุณชลกาลเองก็สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและพอเพียงภายใต้โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

9.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

การเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมเครื่องเงินพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน โดยการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถสร้างรายได้ให้กับคุณชลกาลและกลุ่มช่วยเหลือศิลปินเพิ่มขึ้น จากเดิมที่เป็นเพียงรายได้เสริมและเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่านั้น แต่เมื่อได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้ามาช่วยเหลือในด้านการจัดกิจกรรมแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และการจัดการแสดงสินค้าตามงานสินค้าของผู้ที่สนใจ ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง ทำให้ทางคุณชลกาลเริ่มมีการปรับตัวเข้าสู่ธุรกิจชุมชนที่แตกต่างไปจากการจำหน่ายที่สถานที่ผลิตของคุณชลกาลการแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งทางคุณชลกาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดแสดงสินค้าให้สามารถดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคให้เข้ามาสนใจในสินค้าของตนเองเพิ่มขึ้นด้วย

9.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีสร้างความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจให้กับคุณชลกาลคือการจัดการบริหารธุรกิจของกลุ่มช่วยเหลือศิลปินอย่างมีกระบวนการ ซึ่งวิธีการบริหารงานนั้นย่อมเป็นไปตามสมาชิกภายใน

กลุ่มของผู้ประกอบการที่เป็นผู้กำหนดแนวทางในนำกลุ่มเข้าสู่ธุรกิจชุมชน ซึ่งการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงนั้นประกอบไปด้วย ดังนี้

9.7.1 การจัดการด้านการตลาด

ในด้านการจัดการของคุณชลดกาลและสมาชิกกลุ่ม ได้มีการประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ตามงานแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และงานแสดงสินค้าถนนคนเดินวัวลาย ซึ่งทางคุณชลดกาลและสมาชิกภายในกลุ่มไม่เน้นการจัดการด้านการตลาดเท่าใดนัก เนื่องจากทางคุณชลดกาลจะเน้นการผลิตเพื่อเป็นการฝึกฝนฝีมือของตนเองและเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของตนเองมีคุณค่าทางมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินไว้ให้รุ่นต่อ ๆ ไปได้มาศึกษาและสืบสานงานหัตถกรรมเครื่องเงินไว้เพื่อไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลาและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

9.7.2 การจัดการด้านการผลิต

ในการผลิตชิ้นงานหัตถกรรมเครื่องเงินของคุณชลดกาลนั้น ทางตนเองได้แบ่งกระบวนการผลิตออกเป็น การเลือกซื้อวัตถุดิบและการจัดเตรียมอุปกรณ์ (เงิน ราคา บาทละ 440 บาท ซื้อจากร้านทองช่างดาวลูมิเนียม ราคา 1,500 บาทต่อแผ่น ซื้อจากร้านโตนบุรีลูมิเนียมทองแดง ราคา 15,000 บาทต่อแผ่น สั่งซื้อจากกรุงเทพฯ) ในการทำเครื่องเงินนั้นต้องใช้ความประณีตอย่างมาก และต้องมีความอดทนสูง ไม่ใจร้อนเพื่อให้งานเสร็จไว เนื่องจากเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อน และประณีต การผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องเงินจึงต้องเป็นไปตามขั้นตอนการผลิตเครื่องเงินตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนมาถึงรุ่นของคุณชลดกาลเอง

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มร่วมเขียนศิลป์

ประเภทสมาชิกกลุ่มร่วมเขียนศิลป์	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณชลดกาล)	1
สมาชิกเครื่องเงินบ้านวัวลาย	9
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	3
รวม	13

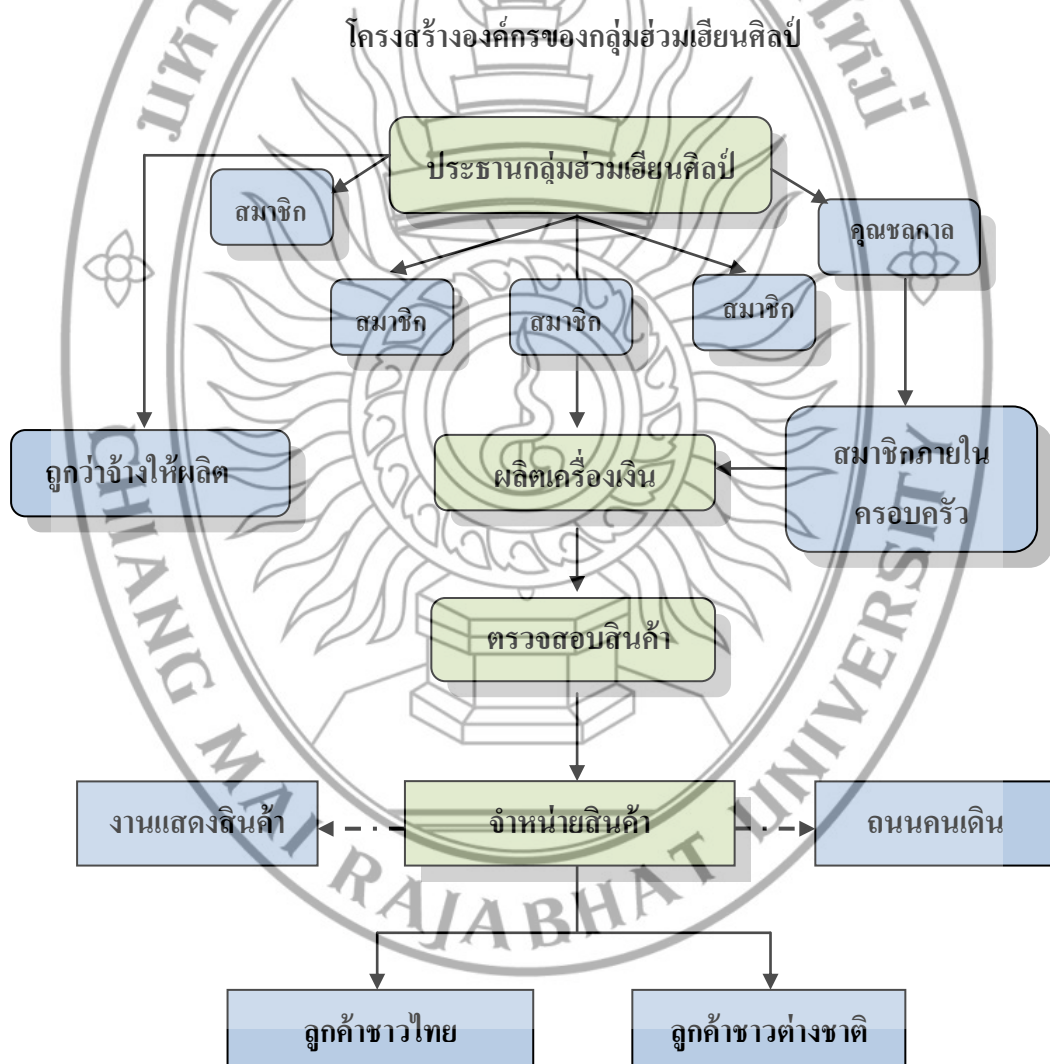
ตารางที่ 5.8 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มร่วมเขียนศิลป์

ที่มา :ชลดกาล สัตว์ต่อชาติ, 2553 : สัมภาษณ์

เงิน นับเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเครื่องใช้สำหรับงานประเพณีที่สำคัญของไทย ไม่ว่าจะเป็นพิธีทางศาสนา ประเพณี และในวันสำคัญต่าง ๆ และยังเป็นวัตถุดิบที่หาซื้อไม่ได้จาก

ภายในประเทศ เพราะต้องมีการสั่งซื้อเมล็ดเงินมาจากต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งตอนนี้ราคาของเมล็ดเงินก็มีราคาแพงมากขึ้นด้วย เนื่องจากสภาวะทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ทำให้ราคาของเมล็ดเงินมีการผันผวนตามราคาของทองอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นวัตถุดิบเดียวที่ผู้ประกอบการไม่สามารถควบคุมและกำหนดราคาเองได้

เนื่องจากกลุ่มฮ่วมเฮียนศิลป์ เกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกภายในชุมชนบ้านวัดลาย เพื่อต้องการสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินของบรรพบุรุษไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และสืบต่อไป ซึ่งทางกลุ่มได้มีการจัดโครงสร้างขององค์กร ดังแผนภูมิที่ 5.8 ดังนี้

แผนภูมิที่ 5.8 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มฮ่วมเฮียนศิลป์

จากแผนภูมิที่ 5.8 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างขององค์กรเป็น โครงสร้างแบบแนวนอน ซึ่งมีการจัดแรงงานตามจำนวนของสมาชิกภายในกลุ่ม เหมาะสำหรับกลุ่มขนาดเล็ก ๆ ที่มีระบบการทำงานที่ไม่ซับซ้อน ทำให้การประสานงานภายในกลุ่มนั้นมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้นซึ่งในส่วนการทำงานของคุณชลกาลนั้นจะมีสมาชิกภายในครอบครัวเข้ามาช่วยงานด้วย

9.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ในด้านของการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผลงานส่วนใหญ่ของคุณชลกาลนั้นจะผลิตตามแบบลวดลายของผู้อาวุโส และจะมีการคิดค้นแบบเองทั้งหมด ซึ่งเป็นลวดลายแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษ

9.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

แหล่งผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินของคุณชลกาล ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 27 ถนนวิบูลย์ ตำบลห้วยยา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นบ้านและแหล่งผลิตเครื่องเงิน ซึ่งทางคุณชลกาลยังใช้เป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์และแหล่งการเรียนรู้หัตถกรรมงานเครื่องเงิน

9.8 อัตลักษณ์ของเครื่องเงินของคุณชลกาล สัตว์ต่อชาติ

อัตลักษณ์เครื่องเงินของคุณชลกาลนั้น มีรูปแบบและวิธีการผลิตเหมือนกับคนอื่น ๆ ซึ่งรูปแบบที่โดดเด่นคงจะเป็นลวดลายที่เป็นแบบดั้งเดิม ที่มีความละเอียดและประณีตของลวดลายแต่ละแบบ โดยผลงานที่ได้ออกมาจะเป็นงานที่มีคุณค่าทางความรู้สึก ซึ่งจะให้ความรู้สึกที่สมจริง และเป็นงานที่ออกมาในรูปแบบ 3 มิติ หรือเรียกว่าเป็นงานแบบนูนสูง เพื่อให้ชิ้นงานที่ออกมานั้นมีคุณค่าต่อการเก็บรักษาไว้ ซึ่งงานหัตถกรรมเครื่องเงินของท้องถิ่นต่อไป

10. สถานภาพหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณเอกชัย ถวิลวิศาล

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและการจัดการหัตถกรรมสาขางานเครื่องเงินของคุณเอกชัยนั้น ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึง ประวัติของผู้ประกอบการ ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงินความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชนการบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและอัตลักษณ์ของเครื่องเงิน ดังนี้

10.1 ประวัติของคุณเอกชัยถวิลวิศาล

คุณเอกชัย ถวิลวิศาล เป็นช่างทำเครื่องเงินและคุณโลหะ อายุ 35 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 42 ซอย 4 ถนนศรีภูมิ ตำบลช้างเผือก อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) คุณเอกชัย มีประสบการณ์ในการทำงานเครื่องเงินและคุณโลหะมาแล้ว 6 ปี มีสมาชิก

ในครอบครัว 3 คน ปัจจุบันเป็นลูกจ้างร้านสยามซูวีเนียร์ (โรงงานทำเครื่องเงิน) มีรายได้จากการทำเครื่องเงินประมาณ 5,000 – 6,000บาทต่อเดือน

10.2 ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า คุณเอกชัย ถวิลวิศาล มีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วกว่า 6 ปี คุณเอกชัยถือว่าเป็นช่างทำเครื่องเงิน และคุณโลหะที่มีความเชี่ยวชาญอยู่พอสมควร ซึ่งคุณเอกชัยได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องเงินของร้านสยามซูวีเนียร์ถนนวิบูลย์ ตำบลห้วยยา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ได้เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย

10.3 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

ส่วนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนนั้น คุณเอกชัยไม่ได้มีส่วนร่วมใด ๆ เลย เพียงแต่จะมีการแนะนำและคอยให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับงานหัตถกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องเงินที่ตนเองมีความถนัดและความเชี่ยวชาญพอที่จะสอนให้กับลูกหลาน หรือผู้ที่สนใจในงานหัตถกรรมเครื่องเงินที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหมู่บ้านวิบูลย์ตนเองเป็นเพียงช่างผู้สืบสาน และผู้ประกอบการที่ประกอบอาชีพงานหัตถกรรมเครื่องเงินเท่านั้น

10.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของคุณเอกชัย ถวิลวิศาล

คุณเอกชัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวทางที่ช่วยเหลือการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทยที่กำลังประสบปัญหาในด้านเศรษฐกิจอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งจากความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ทำให้คุณเอกชัยได้นำแนวทางและหลักการเหล่านี้มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว รวมถึงคนในชุมชน เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้ด้วยดีด้วยความพอเพียงอยู่ตลอดเวลา ตามพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

10.5 การดำรงชีพด้วยเศรษฐกิจพอเพียงกับงานหัตถกรรมสาขาเครื่องเงิน

การดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพทำงานหัตถกรรมเครื่องเงินนั้น คุณเอกชัยกล่าวว่าตนเองสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยรายได้จากการทำหัตถกรรมเครื่องเงิน และงานคุณโลหะ เมื่อตอนที่งานหัตถกรรมเครื่องเงินยังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ แต่ตอนนี้งานหัตถกรรมเครื่องเงินกลับได้รับความนิยมน้อยลง ไป สืบเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังถดถอยอยู่ในปัจจุบันนี้ ทำให้คุณเอกชัยได้น้อมนำแนวทางพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อให้ตนเองสามารถดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง และใช้ชีวิตอย่างมีความสุขภายใต้ภาวะของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอยู่ทุกวันนี้

10.6 ความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมพื้นบ้านสู่ธุรกิจชุมชน

จากความเปลี่ยนแปลงจากหัตถกรรมเครื่องเงิน และคุณ โลหะทองถิ่นเข้าสู่ธุรกิจชุมชน สังเกตได้ว่าคุณเอกชัยได้รับคำสั่งในการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น ทำให้คุณเอกชัยได้รับค่าจ้างและมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาแวะชมและแวะซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องเงินถึงแหล่งผลิตแต่ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจย่ำแย่ ส่งผลให้ด้านธุรกิจชุมชนของผู้ประกอบการได้รับผลกระทบโดยตรงแต่ผู้ประกอบการก็จะยังคงจะประกอบธุรกิจงานหัตถกรรมเครื่องเงินต่อไปเพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้และสืบทอดต่อไป

10.7 การบริหารธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ในด้านการบริหารธุรกิจชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจะศึกษาในมุมมองของลูกจ้างที่เห็นถึงกระบวนการในการจัดการบริหารธุรกิจของผู้ประกอบการสยามซูวีเนียร์ที่มีแนวทางในการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ดังนี้

10.7.1 การจัดการด้านการตลาด

สำหรับด้านการจัดการด้านการตลาดนั้น คุณเอกชัย ฤทธิวิศาล ไม่ได้มีบทบาทให้การช่วยเหลือประชาสัมพันธ์สินค้าใด ๆ เลย นอกจากการทำหัตถกรรมเครื่องเงิน และคุณ โลหะให้มีมาตรฐานของทางร้านเท่านั้น ส่วนผู้ประกอบการจะมีการนำสินค้าของตนเองไปจัดจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ในที่บรธา ตลาดอนุสาร และที่เมืองทองธานี เป็นต้น

10.7.2 การจัดการด้านการผลิต

ในการผลิตนั้นคุณเอกชัย ฤทธิวิศาล ได้อธิบายถึงขั้นตอนการผลิตในส่วนของตนเองได้รับผิดชอบ คือ การดูแลเครื่องเงิน และทำเครื่องเงิน ให้ได้ตามมาตรฐานที่ผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดรูปแบบและลวดลาย ก่อนที่จะนำมาให้คุณเอกชัยเป็นผู้ผลิตต่อไป ซึ่งทำให้ชิ้นงานทุกชิ้นมีความประณีตและงดงามทุกชิ้น ก่อนที่จะนำไปจัดจำหน่าย

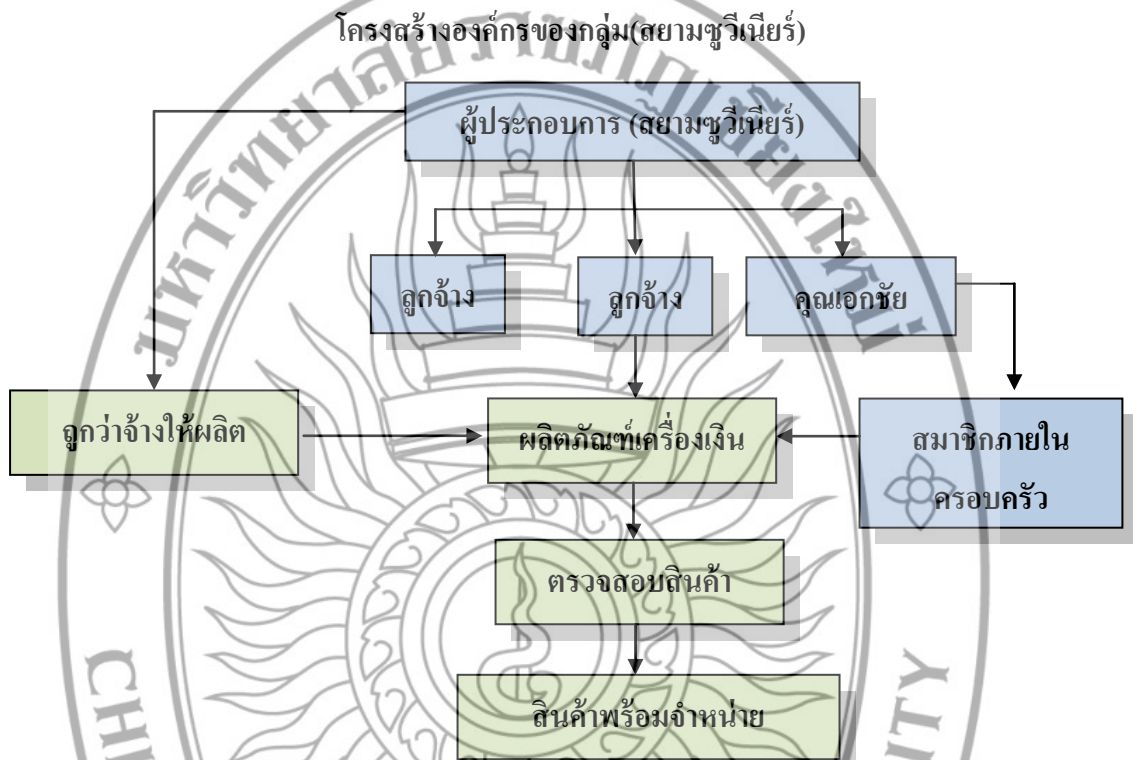
จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มสยามซูวีเนียร์

ประเภทสมาชิกกลุ่มสยามซูวีเนียร์	จำนวน (คน)
สมาชิกร้านสยามซูวีเนียร์ (ลูกจ้าง)	2
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	1
สมาชิกภายในชุมชน	-
รวม	3

ตารางที่ 5.9 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มสยามซูวีเนียร์

ที่มา :เอกชัย ฤทธิวิศาล, 2553 : สัมภาษณ์

ในด้านโครงสร้างขององค์กรจากความคิดของคุณเอกชัย ถวิลวิศาล เพื่อต้องการสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องเงินของบรรพบุรุษไว้ให้รุ่นหลังได้เรียนรู้และสืบทอดไป โดยคุณเอกชัยทำงานอยู่ที่ร้านสยามซูวีเนียร์ ซึ่งทางกลุ่มได้มีการจัดโครงสร้างขององค์กร ดังแผนภูมิที่ 5.9 ดังนี้

แผนภูมิที่ 5.9 โครงสร้างองค์กรของกลุ่ม(สยามซูวีเนียร์)

จากแผนภูมิที่ 5.9 จะเห็นได้ว่าในมุมมองของคุณเอกชัย ถวิลวิศาล สามารถอธิบายถึงโครงสร้างของกลุ่ม (สยามซูวีเนียร์) ได้ว่า เมื่อผู้ประกอบการได้รับคำสั่งจากผู้ว่าจ้างทางผู้ประกอบการจะแบ่งงานตามความถนัดของแต่ละคนให้เท่าเทียมกันอยู่เสมอ เมื่อลูกจ้างผลิตสินค้าเสร็จแล้ว ทางผู้ประกอบการจะเป็นผู้ตรวจสอบสินค้าอีกครั้งก่อนนำไปจัดจำหน่าย

10.7.3 การจัดการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ในด้านการออกแบบนั้น ทางผู้ประกอบการจะผลิตสินค้าตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง และจะผลิตสินค้าตามแบบดั้งเดิม ซึ่งผลงานส่วนใหญ่จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่งแบบดั้งเดิม ส่วนใหญ่จะเป็นขันเงิน พาน ช้อนเงิน ส้อมเงิน และตลับเงินประเภทที่สอง แบบสมัยใหม่ ที่มีการผสมผสานแบบดั้งเดิมเข้ากับการดูแลแผ่นภาพเครื่องเงิน และคุณ โลหะ เช่น การดูแลภาพพระพิฆเนศ

ภาพที่ 5.34 ชั้นเงิน พาน และตะหลับเงินร้านสยามซูวีเนียร์

ภาพที่ 5.35 การคุณลายพระพิฆเนศ

10.7.4 การจัดการด้านสถานที่การผลิต

คุณเอกชัย ถวิลวิศาล ทำงานอยู่ที่โรงงานทำเครื่องเงิน (สยามซูวีเนียร์) ตั้งอยู่ที่ 16/1 ถนนวิภาวดี ตำบลทรายขาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดังภาพที่ 5.36

ภาพที่ 5.36 สยามซูวีนีเยอร์ (โรงงานทำเครื่องเงิน)

10.8 อุตสาหกรรมเครื่องเงินของร้านสยามซูวีนีเยอร์

โรงงานผลิตเครื่องเงิน (สยามซูวีนีเยอร์) บ้านวัวลายมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน อีกทั้งยังแหล่งผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งของหมู่บ้านวัวลาย จากการสัมภาษณ์คุณเอกชัย ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ และความเป็นมาของหัตถกรรมเครื่องเงินของร้านสยามซูวีนีเยอร์ ดังนี้

รูปแบบที่เป็นลักษณะโดดเด่นของเครื่องเงินร้านสยามซูวีนีเยอร์ คือ รูปแบบการผลิตเครื่องเงินที่เป็นแบบดั้งเดิมตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษที่มีลวดลายที่โดดเด่นและเป็นลวดลายเฉพาะตัวของร้านสยามซูวีนีเยอร์ ซึ่งลวดลายเหล่านี้มีความประณีต และงดงามเป็นอย่างยิ่ง ให้ความรู้สึกสมจริง และทรงคุณค่าแก่การรักษาและอนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดกทางงานหัตถกรรมเครื่องเงินท้องถิ่น เพื่อให้ลูกหลานและผู้ที่สนใจได้ศึกษาและเรียนรู้ต่อไปดังภาพที่ 5.37

ภาพที่ 5.37 สวดลายดอกกระถินที่เป็นลายดั้งเดิมของบรรพบุรุษ

ภาพที่ 5.38 ชุดเครื่องประดับที่มีความประณีตและงดงามของร้านสยามซูวีเนียร์

11. ขั้นตอนการผลิตหัตถกรรมงานเครื่องเงิน

ในด้านของขั้นตอนการผลิตงานหัตถกรรมเครื่องเงินในจังหวัดเชียงใหม่ผู้วิจัยสามารถแจกแจงตามลักษณะของขั้นตอนการผลิตเครื่องเงิน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนในการทำเครื่องเงิน และขั้นตอนในการสลักลวดลายบนชิ้นเงินซึ่งทางผู้วิจัยอธิบายถึงขั้นตอนในการผลิตตามที่ได้สัมภาษณ์จากผู้ประกอบการและช่างทำเครื่องเงินทั้ง 10 กลุ่มตัวอย่างวิจัย โดยภาพที่นำมาประกอบบทความนั้นอาจนำมาจากหลากหลายกลุ่มเพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจตรงกัน อาจเป็นภาพที่ไม่ต่อเนื่องกันเนื่องจากเวลาที่ไม่มีสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยไม่สามารถบันทึกภาพขั้นตอนการทำทั้งหมดได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงประมวลผลข้อมูลดังกล่าวและเรียงข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสมบูรณ์ดังนี้

11.1 วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตเครื่องเงิน

- 1) เม็ดเงิน เป็นส่วนประกอบหลักในการทำเครื่องเงิน ดังภาพที่ 5.39

ภาพที่ 5.39 เม็ดเงิน

- 2) โต๊ะทำเงิน เป็นโต๊ะและม้านั่งขนาดเท่าโต๊ะนักเรียนมีลิ้นชักใส่อุปกรณ์และมีขอบตั้งสูงเล็กน้อยเพื่อกันลม ดังภาพที่ 5.40

ภาพที่ 5.40 โต๊ะสำหรับเครื่องเงิน

- 3) อุปกรณ์ในการใช้ทูปตีได้แก่ (1) ค้อนเหล็ก มีหลายขนาด และหลายชนิดใช้สำหรับตีแท่งเงินและแผ่นเงิน (2) แท่นเหล็ก หรือตั้งเหล็กใช้รองทูป ดังภาพที่ 5.41

ภาพที่ 5.41 อุปกรณ์ในการใช้ทุบตี (ค้อน, แฉ่งเหล็ก)

4) อุปกรณ์ในการจัดได้แก่แปรงทองเหลืองฝอยขัดหม้อมะขามเปียกหินขัดหรือกิวีสำหรับขัดมันดังภาพที่ 5.42

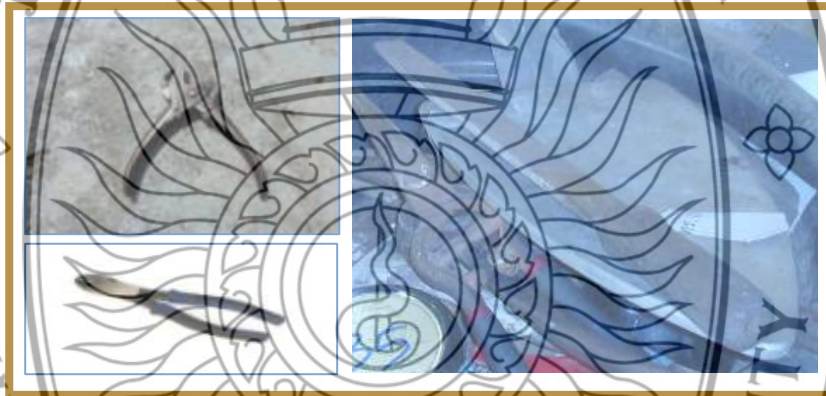
ภาพที่ 5.42 อุปกรณ์ในการขัด ได้แก่(1)แปรงทองเหลือง และฝอยขัดหม้อ (2)มะขามเปียก(3) หินขัดหรือกิวีสำหรับขัดมัน

5) อุปกรณ์ในการแกะลายได้แก่ (1) แท่นที่สลักลายทำด้วยชันผสมด้วยน้ำมันหมู (2) ค้อนใช้สำหรับตอกลิวให้เป็นสวดสายตามต้องการ (3) ลิว หรือลิว เป็นอุปกรณ์ในการทำลวดลายดังภาพที่ 5.43

ภาพที่ 5.43 อุปกรณ์ในการแกะลายได้แก่ ค้อนและตีวนาต่าง ๆ

6) คีม ใช้สำหรับหนีบ จับชิ้นส่วนเครื่องเงิน และตะไบ ใช้สำหรับใช้ฝน ขูดทำให้เล็กบางเรียบดังภาพที่ 5.44

ภาพที่ 5.44 คีม, ตะไบ

7) รางเท ทำด้วยเหล็ก ใช้สำหรับเทเงินที่หลอมละลายแล้วดังภาพที่ 5.45

ภาพที่ 5.45 รางเท

- 8) เบ้าหลอม ใช้สำหรับใส่เมล็ดเงินที่ต้องการนำมาหลอมเผาให้ละลาย

ภาพที่ 5.46 เบ้าหลอม

- 9) รางโถ ลูกโถ ใช้สำหรับตอกให้ชิ้นส่วนเงินโค้งงอ เป็นรูปทรงกลม
10) เครื่องรีดเงิน เป็นแท่งเหล็กสองแท่งใช้สำหรับรีดทำให้เงินเล็กลง บางเป็นเส้นดิ่ง

ภาพที่ 5.47

ภาพที่ 5.47 เครื่องรีดเงิน

11) แบนดิ่งเงิน เป็นแผ่นเหล็กที่มีรูขนาดต่างๆ ใช้สำหรับนำเส้นเงินมาดึงผ่านรูแล้วดึงให้เส้นมีขนาดเล็กลงดังภาพที่ 5.48

ภาพที่ 5.48 แบนดิ่งเงิน

12) แบนดิ่งหลอด เป็นแผ่นเหล็กที่มีรูขนาดต่างๆ ใช้สำหรับนำแผ่นเงินมาดึงทำให้เป็นหลอดขนาดต่างๆ

13) กระจาดไฟ ใช้สำหรับรองบนโต๊ะขณะที่ทำกรหลอม, เชื่อมเงิน, ตัดลาย

14) ไฟแช็คใช้สำหรับจุดไฟดังภาพที่ 5.49

ภาพที่ 5.49 ไฟแช็ค

15) น้ำประสานเงินชนิดเป็นแผ่น ชนิดเป็นผง เป็นส่วนผสมของเม็ดเงินทองเหลืองใช้ในการเชื่อมเงินให้ติดกันดังภาพที่ 5.50

ภาพที่ 5.50 น้ำประสานเงิน

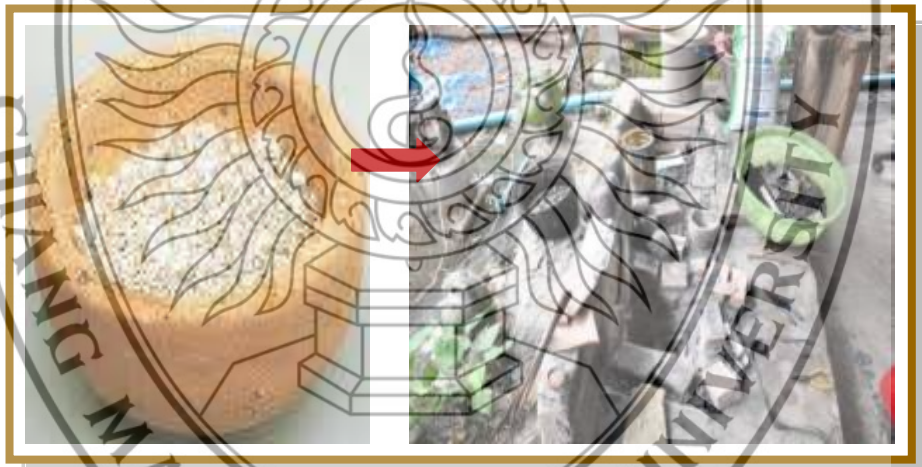
16) ชั้น (ซีหยา) หรือครั้ง ใช้สำหรับรองพื้นแผ่นชั้นงาน เพื่อป้องกันการยุบตัวของชั้นงานตอนที่ทำการคูน และช่วยให้ไม่เสีรูปร่าง ดังภาพที่ 5.51

ภาพที่ 5.51 ชั้น

11.2 ขั้นตอนในการทำเครื่องเงิน มีดังนี้

1) นำเงินมาหลอมในเบ้า ซึ่งทำด้วยดินเผามีลักษณะกลม แล้วนำไปเผาในเตาเผาที่เรียกว่า “เตาเผา” มีลักษณะแบบสูบลมเข้า ดังภาพที่ 5.52

ภาพที่ 5.52 เม็ดเงินในเบ้า ก่อนนำไปเผาที่เตาเผา

2) ให้เติมดินประสิวและข้าวสารตอกในขณะที่เครื่องเงินเริ่มละลายเพื่อให้เนื้อเงินมีลักษณะเนียนเรียบและอ่อน

3) ให้เติมผงถ่านลงไปในเงินที่กำลังละลาย เพื่อไม่ให้เนื้อเงินติดกับเบ้า แล้วนำเงินนั้นเทลงในเบ้าที่ใส่น้ำมันก๊าดลงไปเนื้อเบ้าแล้ว ประมาณ 3-4 ของเบ้า จะทำให้เกิดการลุกไหม้เพื่อให้เนื้อเงินจับตัวกันแน่น ไม่มีฟองอากาศ ลักษณะของเบ้านี้ทำจากดินเหนียว มีลักษณะเป็นหลุมไม่ลึกดังภาพที่ 5.53

ภาพที่ 5.53 การเทเงินลงในเข้าที่ใส่น้ำมันก๊าด

- 4) ใช้อุปกรณ์เกลี่ยหน้าองให้เรียบ ทิ้งไว้ 5 นาที แล้วขูดนำผงถ่านออกมา
- 5) คว่ำเข้าลง หรือใช้คีมคีบ เพื่อให้แผ่นเงินหลุดออกมาจากเข้าดังภาพที่ 5.54

ภาพที่ 5.54 การนำแผ่นเงินออกจากเข้า

- 6) นำแผ่นเงินที่หลอมเสร็จแล้วไปชุบกำมะถันผสมน้ำ ในอัตราส่วน 2ขวดต่อ6 ถัง น้ำจะเปลี่ยนสีเป็น สีฟ้าอมเขียว เพื่อให้กรดเข้าไปแทนที่ฟองอากาศที่อยู่ในเนื้อเงิน จากนั้นนำไปแช่ในน้ำมะขามเปียก เพื่อล้างคราบสกปรกและกรดออก โดยใช้แปรงทองเหลืองขัดจะทำให้เนื้อเงินประกายสวยงามมากขึ้น ดังภาพที่ 5.55

ภาพที่ 5.55 แผ่นเงิน

7) นำแผ่นไปขึ้นรูปตามลักษณะที่ต้องการ โดยการทุบหรือตีขณะนั้นเนื้อเงินก็จะเย็นตัว ทำให้ยากแก่การขึ้นรูป จึงต้องนำไปเผาไฟให้ร้อนอีกรอบ เพื่อให้เนื้อเงินอ่อนตัวลงและดึงง่ายขึ้นจากนั้นก็นำไปขึ้นรูปตีจนได้รูปทรงตามต้องการ โดยที่ไม่ต้องมีแม่พิมพ์ ดังภาพที่ 5.56

ภาพที่ 5.56 การขึ้นรูปแผ่นเงิน

8) นำเงินไปขัดด้วยแปรงทองเหลือง ในน้ำมะขามเปียกผสมผงหินขัด เนื้อเงินจะมีความขาวและเป็นเงามากขึ้น(สรรพช้าง: ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชียงใหม่ เชียงใหม่ สถาบัน,2539.)

11.3 ขั้นตอนในการสกัดละลายชิ้นเงิน พานเงิน

กลวิธีการทำ เครื่องเงิน สามารถแยกได้ดังนี้คือ

การหุ้ม หมายถึง การตีหรือรีดเงินเป็นแผ่นบาง ๆ แล้วนำมาหุ้มหรือคลุมวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ให้เหมือนว่าวัตถุนั้นทำด้วยเงินทั้งหมด การเลี่ยมคือวิธีหุ้มอย่างหนึ่ง แต่หุ้มเฉพาะขอบ เช่น เลี่ยมพระ เลี่ยมขอบภาชนะ เป็นต้น

การหล่อ หมายถึง การทำแม่พิมพ์ แล้วนำโลหะเงินที่หลอมละลายเทลงในแม่พิมพ์ให้เป็นรูปและลวดลายตามแม่พิมพ์นั้น

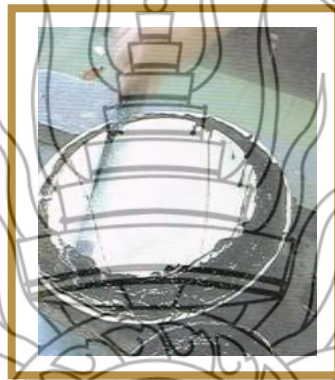
การดุน หมายถึง การตีหรือการรีดแผ่นเงินให้เป็นแผ่นบาง ๆ แล้วใช้เครื่องมือกดบนผิวหน้าโลหะให้เกิดเป็นรอยลวดลายเรียกว่า ลายดุนหรือรูปดุน

การแกะลาย หมายถึง การทำลวดลายโดยใช้วัตถุมีคม เช่น สิว แกะให้เกิดเป็นลวดลายลวดลายที่ได้จากการแกะสลักลายนูน ภาชนะเครื่องเงินของจังหวัดเชียงใหม่ นิยมทำลวดลายนูนมากกว่ากลวิธีอื่น

กะไหล่ หมายถึง การเคลือบสิ่งที่เป็นโลหะด้วยเงินหรือทอง โดยการหลอมละลายให้โลหะเงินหรือทองเหลว แล้วนำไปทาหรือเคลือบให้ติดบนโลหะอื่น

การคร่ำ หมายถึงการเอาเงินไปฝังเป็นลวดลายในโลหะเทคนิคการคร่ำมีทั้งโลหะที่เป็นเงินและทองคำ เรียกว่า คร่ำเงินและคร่ำทอง นิยมทำกับภาชนะมีคม เช่น ค้ำมมีดหรือปักมีดในสมัยโบราณลวดลายที่นำมาใช้ประกอบกับเครื่องเงิน นิยมประยุกต์ลวดลายจากงานศิลปะไทย เช่น ลายกระจัง ลายกนก เทคนิคในการทำเครื่องประดับเงินเหมือนกับการทำเครื่องประดับทอง ช่างทำเครื่องประดับเงินได้จะทำเครื่องประดับทองได้เช่นกัน แต่ก็มักแยกช่างประจำเครื่องประดับเงินเครื่องประดับทองไม่ปะปนกัน เพราะช่างทองจะเป็นช่างที่มีความประณีตมากกว่าช่างเงิน

- 1) นำเงินที่ตีขึ้นที่จะสลักลวดลายใส่ไปในแท่นพิมพ์ที่ทำด้วยชันดังภาพที่ 5.57

ภาพที่ 5.57 การนำเงินใส่ลงในแม่พิมพ์ที่ทำด้วยชัน

- 2) ตอกลายจากช่างในพานเงินให้นูนออกมดั่งภาพที่ 5.58

ภาพที่ 5.58 การตอกลายจากช่างในพานเงินนูนออกมา

- 3) ใส่ชันลงไปนในขันเงินนั้นให้เต็ม และคว่ำขันเงินนั้น เพื่อแต่งลวดลายภายนอกให้สวยงามด้วยเครื่องมือชนิดต่างๆ ให้เหมาะสมกับลายนั้นนำเงินที่จะสลักลวดลายใส่ไปในแท่นพิมพ์ที่ทำด้วยชัน

- 4) เอาขันออกจากขันเงิน โดยการลนไฟ เมื่อขันละลายก็จะหลุดออกมาจากแบบพิมพ์นำเงินที่จะสลักลวดลายใส่ไปในแท่นพิมพ์ที่ทำด้วยชัน

- 5) ผิวที่ขรุขระใช้ขัดด้วยกระดาษทรายให้ผิวเนื้อเรียบ
- 6) นำชั้นเงินที่เสร็จแล้วนั้นไปต้มด้วยน้ำกรดผสมกัมมะถันต้มนานประมาณ 30 นาที ให้อุณหภูมิที่สูงมาก ถ้าอุณหภูมิไม่สูง วัตถุที่ต้มจะไม่ขาว
- 7) ขัดชั้นเงินในน้ำสะอาดด้วยแปรงทองเหลือง จะใช้ผงซักฟอกกับน้ำมะขามเปียก หรือผงหินขัดก็ได้ ชั้นเงินนั้นจะขาวเป็นเงางาม (สรรพช่าง: ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชียงใหม่: 2539, หน้า) ดั้งภาพที่ 5.59

ภาพที่ 5.59 การขัดชั้นเงิน